

5. Příroda a krajina

I. Úvod k tématu

II. Sledované jevy ÚAP ČR

- 5.1. Územní systém ekologické stability
 - 5.2. Zvláště chráněná území
 - 5.2.1. Velkoplošná zvláště chráněná území
 - 5.2.2. Maloplošná zvláště chráněná území
 - 5.3. Ochrana přírody a krajiny vyplývající z mezinárodních smluv a závazků
 - 5.3.1. Biosférické rezervace UNESCO
 - 5.3.2. Soustava NATURA 2000
 - 5.3.3. Mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy
 - 5.4. Ochrana krajinného rázu
 - 5.5. Přírodní parky
 - 5.6. Geoparky
 - 5.6.1. Geoparky ve světě
 - 5.6.2. Geoparky v České republice
 - 5.7. Ochrana biotopu vybraných zvláště chráněných druhů
 - 5.7.1. Biotop vybraných zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů
 - 5.7.2. Biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců
 - 5.8. Cílové kvality krajiny
 - 5.9. Podíl zvláště chráněných území a lokalit soustavy Natura 2000 z celkové výměry území
- III. Závěrečný souhrn
- IV. Právní rámec, zákony a vyhlášky
- V. Použité zdroje
- VI. Použité zkratky
- VII. Seznam grafických listů kapitoly 5

5. Příroda a krajina

I. Úvod k tématu

Ochrana přírody a krajiny

Příroda a krajina, jejich živé i neživé součásti, jsou nenahraditelným základem našeho životního prostředí a neobejdou se bez trvalé péče a ochrany, která zajistí kvalitu a zachování jejich hodnot. Důležitá je zejména ochrana před antropogenními riziky, předcházení těmto rizikům a napravování jejich následků.

V České republice je ochrana přírody a krajiny legislativně zakotvena v **zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**, v platném znění (dále též ZOPK). Z hlediska územního plánování má největší význam územní ochrana, která se ve smyslu ZOPK rozlišuje na **obecnou územní ochranu** a **zvláštní územní ochranu**.

Obecná územní ochrana se zaměřuje na ochranu a vytváření územního systému ekologické stability, ochranu významných krajinných prvků (VKP), ochranu krajinného rázu a přírodních parků, ochranu jeskyní a vyhlašování přechodně chráněných ploch. Omezený význam z hlediska územního plánování má ochrana rostlin a živočichů, dřevin rostoucích mimo les, jeskyní a s nimi souvisejících přírodních jevů na povrchu, minerálů a paleontologických nálezů.

V rámci **zvláštní územní ochrany** jsou dle ZOPK vymezována **zvláště chráněná území** (ZCHÚ). Velkoplošná zvláště chráněná území zahrnují kategorie *národní park* (NP) a *chráněná krajinná oblast* (CHKO). Maloplošná zvláště chráněná území zahrnují kategorie *národní přírodní rezervace* (NPR), *přírodní rezervace* (PR), *národní přírodní památka* (NPP) a *přírodní památka* (PP). Z hlediska územního plánování má omezený význam ochrana zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, dle míry ohrožení členěné na kriticky ohrožené, silně ohrožené a ohrožené.

Významnou součástí ochrany přírody a krajiny je také **územní ochrana vyplývající z mezinárodních smluv a závazků**, která zahrnuje soustavu chráněných území *NATURA 2000* (té je věnována zvláštní část zákona

o ochraně přírody a krajiny), *biosférické rezervace UNESCO*, *geoparky UNESCO* a *mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy*.

K územní ochraně se též řadí migračně významná území, migrační koridory pro velké savce a síť národních geoparků České republiky. Tyto kategorie však nejsou v ČR legislativně zakotveny. Z pohledu územního plánování je významným zákonem chráněným zájmem veřejná přístupnost krajiny (§ 63 ZOPK).

Posláním územní ochrany přírody a krajiny je chránit živé i neživé součásti přírody a krajiny před zničením, poškozováním a dalšími činnostmi, které by mohly vést k jejich ohrožení, dále udržení nebo zlepšení dochovaného stavu zvláště chráněných území nebo ponechání těchto území či jejich částí samovolnému vývoji a ochrana mezinárodně významných částí přírody, krajiny nebo přírodních fenoménů, která plyne z mezinárodních smluv a závazků.

Ochrana zemědělského půdního fondu a pozemků určených k plnění funkce lesa

Zemědělský půdní fond (ZPF) a **pozemky určené k plnění funkce lesa** (PUPFL) jsou nedílnou součástí a složkou přírody a krajiny, základním přírodním bohatstvím země, patří k hlavním složkám životního prostředí a jsou nenahraditelným přírodním zdrojem i výrobním prostředkem, tvoří přirozený ekologický potenciál krajiny.

V České republice je **ochrana zemědělského půdního fondu** legislativně upravena v zákoně č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů a problematika **pozemků určených k plnění funkce lesa** je upravena v zákoně č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Cílem ochrany ZPF a PUPFL je zejména zachování a uvážlivé využívání zemědělské půdy a lesů, posilování odolnosti lesa a půdy jako ekosystému, zlepšování jejich zdravotního stavu, zejména postupy šetrnými k životnímu prostředí se zřetelem na zdraví obyvatel a ochranu přírody a krajiny a zachování její biodiverzity, mimo jiné včetně vhodného způsobu zpracování půdy, zachování a obnovy optimálního vodního režimu, optimálního zavlažování půdy, vhodného střídání plodin, uplatnění vhodné agrobiodiverzity, přiměřeného používání hnojiv a prostředků na ochranu rostlin, zachování a obnovy krajinných prvků, realizace potřebných protierozních opatření, zachování kvality a vydatnosti vodních zdrojů, postupné přibližování k přírodě blízké druhové skladbě lesů.

Z hlediska územního plánování je důležitá ochrana ZPF a PUPFL před nadměrným úbytkem v souvislosti se zastavováním půdy (rozzrůstání měst a obcí, výstavba průmyslových zón, výstavba dopravní infrastruktury, zábory těžební činností, suburbanizace apod.).

II. Sledované jevy ÚAP ČR

5.1. Územní systém ekologické stability

Územní systém ekologické stability krajiny (ÚSES) je podle § 3 písmene a) ZOPK „vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu“.

Smyslem vytváření a ochrany ÚSES je zajištění základních prostorových podmínek pro dlouhodobé udržení a posílení ekologické stability krajiny, zejména zachováním nebo obnovením stabilních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb. Cílem ÚSES je proto vytvoření spojitě sítě relativně ekologicky stabilních ploch s vysokou ekologickou stabilitou, ovlivňujících příznivě okolní, ekologicky méně stabilní krajinu, zachování či znovuoobnovení přirozeného genofondu krajiny a zachování či podpoření rozmanitosti původních biologických druhů a jejich společenstev (biodiverzity). Vytváření územního systému ekologické stability je podle § 4 odst. 1 ZOPK veřejným zájmem, na kterém se podílejí vlastníci pozemků, obce i stát.

Vymezení ÚSES vychází z požadavku reprezentovat celou škálu trvalých ekologických podmínek v rámci každé biogeografické jednotky a logické migrační vazby, a to v minimálních parametrech limitujících funkčnost systému. Podle významu a šíře spektra reprezentativních biogeografických jednotek se rozlišuje **nadregionální systém ekologické stability**, **regionální systém ekologické stability** a **místní systém ekologické stability**. Na všech úrovních tvoří ÚSES **biocentra** (tj. biotop či soubor biotopů v krajině, který svým stavem a velikostí umožňuje trvalou existenci přirozeného či pozměněného, avšak přírodě blízkého ekosystému) a **biokoridory** (tj. území, která umožňují migraci organismů mezi biocentry, a tím vytváří z oddělených biocenter síť). Součástí ÚSES jsou rovněž

interakční prvky, tedy krajinné segmenty, které na lokální úrovni zprostředkovávají příznivé působení biocenter a biokoridorů na okolní méně stabilní krajinu do větší vzdálenosti. Interakční prvky nejsou v ÚAP ČR sledovány.

Nadregionální ÚSES je vymezen jako síť nezbytných *nadregionálních biocenter* (NRBC) a *nadregionálních biokoridorů* (NRBK) a reprezentuje škálu biogeografických regionů (bioregionů) příslušné biogeografické podprovincie a potřebu jejich propojení na celém území ČR tak, aby vytvořily osnovu pro vymezování navazujících systémů regionálních a místních. NRBC tvoří rozlehlé ekologicky významné krajinné celky a oblasti s minimální plochou alespoň 1 000 ha, jejichž síť má zajistit podmínky existence charakteristických společenstev s úplnou druhovou rozmanitostí bioty v rámci všech biogeografických regionů ČR. NRBK propojují NRBC a respektují existující hlavní přirozené migrační trasy živočichů, semen a pylu rostlin. Nadregionální ÚSES vymezuje a hodnotí Ministerstvo životního prostředí v **plánu nadregionálního ÚSES**, který je podkladem pro závazné vymezení nadregionálního ÚSES v zásadách územního rozvoje, resp. v územním rozvojovém plánu.

Regionální ÚSES je vymezen jako síť nezbytných *regionálních biocenter* (RBC) a *regionálních biokoridorů* (RBK) tvořící ekologicky významné krajinné celky s minimální plochou podle typů společenstev od 10 do 50 ha, které mají reprezentovat rozmanitost typů biochor v rámci určitého biogeografického regionu a respektují maximální délky regionálních i nadregionálních biokoridorů. Regionální ÚSES propojuje území více obcí s rozšířenou působností i území více krajů. Regionální ÚSES vymezují a hodnotí krajské úřady, příslušné správy národních parků a chráněných krajinných oblastí (na území národních parků, chráněných krajinných oblastí a ochranných pásem těchto zvláště chráněných území) a újezdní úřady (na území vojenských újezdů).

Místní (lokální) ÚSES je vymezen jako síť nezbytných *místních biocenter* (LBC) a *místních biokoridorů* (LBK) od 5 do 10 ha, reprezentující škálu skupin typů geobiocénů dané biochory. Místní ÚSES doplňují **interakční prvky** jako důležité přírodní nebo přírodě blízké biotopy planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a dalších organismů (lesní okraje, remízky, skupiny stromů, prameniště, meze a kamenice, sady, břehové porosty, parky, aleje). Místní ÚSES ve svém správním obvodu vymezují a hodnotí obecní úřady obcí s rozšířenou působností s výjimkou národních parků a jejich ochranných pásem a chráněných krajinných oblastí, kde je k vymezení a hodnocení místního ÚSES příslušná správa národního parku nebo správa chráněné krajinné oblasti. Na území vojenských újezdů pak ÚSES vymezují a hodnotí újezdní úřady. Místní ÚSES není v ÚAP ČR sledován.

Celoevropská ekologická síť (Pan-European Ecological Network, PEEN, též známá jako European Ecological Network, EECNET) představuje další úroveň, jejíž kostru tvoří na území ČR národní parky, chráněné krajinné oblasti, maloplošná zvláště chráněná území, evropsky významné lokality, ptačí oblasti a vybrané skladebné části nadregionálního ÚSES. PEEN nemá v ČR přímou právní oporu. ÚAP ČR PEEN nesledují.

Vymezení nadregionálního a regionálního územního systému ekologické stability je zobrazeno v grafickém listu 5.1.

5.2. Zvláště chráněná území

Zvláště chráněná území (ZCHÚ) definuje v České republice Zákon o ochraně přírody a krajiny. ZCHÚ jsou významnou hodnotou, ale současně i podstatným limitem ve využití území. Zvláštní územní ochranou se na rozdíl od obecné ochrany rozumí přísnější režim ochrany, vztažený na konkrétní území s přesným plošným vymezením. Pro chráněná území platí dle ZOPK některá omezení v závislosti na jejich kategorii, pro národní parky a chráněné krajinné oblasti i v závislosti na jejich zonaci. Orgán vyhlášující zvláště chráněná území může ve zřizovacím výnosu stanovit další, tzv. bližší ochranné podmínky. Je-li třeba zabezpečit ZCHÚ (s výjimkou CHKO) před rušivými vlivy z okolí, může být pro ně vyhlášeno ochranné pásmo, ve kterém lze vymežit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Výměra ZCHÚ nezahrnuje výměru ochranného pásma.

Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích lze povolit pouze v případech, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody, nebo tehdy, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany ZCHÚ. Výjimky uděluje příslušný orgán ochrany přírody a krajiny. Rozhodnutí o povolení výjimky může obsahovat podmínky, za nichž je předmětnou činností možné uskutečnit.

V České republice rozlišujeme zvláště chráněná území na **velkoplošná zvláště chráněná území** (VZCHÚ) a **maloplošná zvláště chráněná území** (MZCHÚ).

¹ Na území NP a CHKO se nachází celkem 766 maloplošných zvláště chráněných území o celkové výměře 52 339,52 ha (podíl na rozloze ČR 0,66 %). Výměra i podíl těchto maloplošných ZCHÚ vymezovaných v rámci velkoplošných ZCHÚ je od celkového součtu odečten.

Tab. 5.1: Kategorie zvláště chráněných území v České republice – stav k 8. 7. 2025

Zkratka	Kategorie ZCHÚ v ČR	Počet území v kategorii v ČR	Výměra (ha)	Podíl na území ČR v %	Velkoplošné / maloplošné ZCHÚ
NP	Národní park	4	119 018,85	1,50	velkoplošné
CHKO	Chráněná krajinná oblast	27	1 150 716,93	14,59	velkoplošné
NPP	Národní přírodní památka	126	11 409,16	0,14	maloplošné
NPR	Národní přírodní rezervace	109	30 832,37	0,39	maloplošné
PP	Přírodní památka	1 623	35 241,59	0,44	maloplošné
PR	Přírodní rezervace	824	44 331,36	0,56	maloplošné
	Celkem¹	2713	1 339 210,73	16,96	

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Souhrnný přehled [online]. Praha: AOPK ČR, 2025 [cit. 09.07.2025]. Dostupné z URL: <<https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/>>.

Vymezení velkoplošných zvláště chráněných území (NP a CHKO) je zobrazeno v grafickém listu 5.2.

Vymezení maloplošných zvláště chráněných území (NPP, NPR, PP a PR) je zobrazeno v grafickém listu 5.3.

5.2.1. Velkoplošná zvláště chráněná území

Národní parky

Národní park (NP) představuje rozsáhlá území s typickým reliéfem a geologickou stavbou, významná a jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, s dochovanými přírodními nebo málo ovlivněnými ekosystémy. Na území České republiky jsou vyhlášeny **celkem 4 národní parky**, které jsou zřizovány zákonem (§ 15a až 15d ZOPK). Celková rozloha národních parků je v současnosti cca 1 190 km². Základní ochranné podmínky národních parků stanovuje § 16 ZOPK. Bližší ochranné podmínky jednotlivých národních parků stanovují § 16a až 16d ZOPK. Podle § 38a ZOPK se pro národní parky zpracovávají tzv. zásady péče. Jejich zpracování zajišťuje orgán ochrany přírody.

Území národních parků se v souladu s § 18 odst. 1 ZOPK člení podle cílů ochrany a stavu ekosystémů na **4 zóny ochrany přírody**. Jsou to *zóna přírodní*, *zóna přírodě blízká*, *zóna soustředěné péče o přírodu* a *zóna kulturní krajiny*. Režim zón národních parků je obecně stanoven v § 18a ZOPK. Ministerstvo životního prostředí dále stanovuje **klidová území** národního parku, pro která stanovuje obecné podmínky (§ 17 odst. 2 ZOPK).

Tab. 5.2: Přehled národních parků v České republice – stav k 8. 7. 2025

Národní park	Datum vyhlášení (účinnost)	Rozloha v km ²	Kraj
Krkonošský národní park	10. 6. 1963	363,52	Liberecký, Královéhradecký
Národní park Podyjí	10. 5. 1991	62,79	Jihomoravský
Národní park Šumava	10. 5. 1991	684,60	Jihočeský, Plzeňský
Národní park České Švýcarsko	1. 1. 2000	79,28	Ústecký

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Ústřední seznam ochrany přírody [online]. Praha: AOPK ČR, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <<https://drusop.nature.cz/portal/>>.

Chráněné krajinné oblasti

Chráněná krajinná oblast (CHKO) je kategorie ochrany určená k ochraně rozlehlějších území nebo celých geografických oblastí s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristickým reliéfem, převahou přirozených,

resp. polopřirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, popř. s dochovanými památkami historického osídlení. Na území ČR je vyhlášeno **celkem 27 chráněných krajinných oblastí** (vyhláší se nařízením vlády). Základní ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí stanovuje § 26 ZOPK. Mimo to se pro CHKO podle § 38 ZOPK zpracovávají plány péče, které jsou podkladem pro územně plánovací dokumentaci.

Území CHKO je zpravidla členěno na 4, nejméně však 3 **zóny odstupňované ochrany přírody**, přičemž první zóna má nejpřísnější režim. Podrobnější režim zón stanovuje právní předpis, kterým se chráněná krajinná oblast vyhláší. Hospodářské využívání těchto území se provádí podle zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány, popř. znovu vytvářeny optimální ekologické funkce. Rekreační využití CHKO je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty.

Tab. 5.3: Přehled chráněných krajinných oblastí v České republice – stav k 8. 7. 2025

Chráněná krajinná oblast	Datum vyhlášení (účinnost)	Rozloha v km ²	Kraj
CHKO Beskydy	30. 3. 1973	1 205,10	Zlínský, Moravskoslezský
CHKO Bílé Karpaty	18. 2. 1981	746,88	Jihomoravský, Zlínský
CHKO Blaník	1. 1. 1982	40,29	Středočeský
CHKO Blanský les	1. 1. 1990	219,62	Jihočeský
CHKO Brdy	1. 1. 2016	345,01	Středočeský, Plzeňský
CHKO Broumovsko	1. 5. 1991	432,33	Královéhradecký
CHKO České středohoří	12. 4. 1976	1 068,92	Ústecký, Liberecký
CHKO Český kras	19. 9. 1972	132,26	Středočeský, hlavní město Praha
CHKO Český les	1. 8. 2005	465,55	Plzeňský
CHKO Český ráj	1. 3. 1955	181,71	Středočeský, Liberecký, Královéhradecký
CHKO Jeseníky	25. 7. 1969	743,67	Moravskoslezský, Olomoucký
CHKO Jizerské hory	1. 1. 1968	374,15	Liberecký
CHKO Kokořínsko – Máchův kraj	12. 4. 1976	410,37	Středočeský, Liberecký, Ústecký
CHKO Křivoklátsko	23. 1. 1979	624,97	Středočeský, Plzeňský
CHKO Labské pískovce	19. 9. 1972	242,61	Ústecký
CHKO Litovelské Pomoraví	15. 11. 1990	93,30	Olomoucký
CHKO Lužické hory	12. 4. 1976	270,72	Ústecký, Liberecký
CHKO Moravský kras	28. 8. 1956	96,82	Jihomoravský
CHKO Orlické hory	12. 3. 1970	233,23	Královéhradecký, Pardubický
CHKO Pálava	3. 5. 1976	85,40	Jihomoravský
CHKO Poodří	1. 5. 1991	81,53	Moravskoslezský
CHKO Slavkovský les	21. 6. 1974	611,09	Karlovarský, Plzeňský
CHKO Soutok	1. 7. 2025	125,39	Jihomoravský
CHKO Šumava	27. 12. 1963	995,21	Plzeňský, Jihočeský
CHKO Třeboňsko	14. 3. 1980	687,45	Jihočeský
CHKO Žďárské vrchy	30. 7. 1970	708,89	Vysočina, Pardubický
CHKO Železné hory	1. 5. 1991	284,73	Vysočina, Pardubický

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Ústřední seznam ochrany přírody [online]. Praha: AOPK ČR, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <<https://drusop.nature.cz/portal/>>.

5.2.2. Maloplošná zvláště chráněná území

Mezi **maloplošná zvláště chráněná území** patří *národní přírodní rezervace* (NPR), *národní přírodní památky* (NPP), *přírodní rezervace* (PR) a *přírodní památky* (PP). NPR a NPP vyhláší Ministerstvo životního prostředí, a přitom také stanoví jejich bližší ochranné podmínky. PR a PP vyhláší místně příslušný krajský úřad, Ministerstvo životního prostředí (na území národních parků a jejich ochranných pásem), Ministerstvo obrany (na území vojenských újezdů) nebo Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, a přitom také stanoví jejich bližší ochranné podmínky. Podle § 38 ZOPK orgán ochrany přírody příslušný k vyhlášení zvláště chráněného území zajišťuje a schvaluje plán péče o toto chráněné území, který je závazným podkladem pro ÚPD.

Podle § 37 ZOPK je zpravidla území do vzdálenosti 50 m od hranic chráněného území NPR, NPP, PR a PP jeho ochranným pásmem se samostatným ochranným režimem. Na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody je v ochranném pásmu zvláště chráněného území vázána mj. zejména stavební a těžební činnost, terénní a vodohospodářské úpravy a změny kultur pozemků.

Národní přírodní rezervace

Národní přírodní rezervace je dle § 28 odst. 1 ZOPK menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku.

Využívání NPR je možné jen v případě, že se jím uchová či zlepší dosavadní stav přírodního prostředí (§ 28 odst. 2 ZOPK). Základní ochranné podmínky NPR stanovuje § 29 ZOPK (mj. je na celém území NPR zakázáno povolovat a umisťovat stavby, těžit nerosty, měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany NPR a další).

Mezi nejznámější NPR patří např. Černé a Čertovo jezero (CHKO Šumava), Boubínský prales (CHKO Šumava), Adršpašsko-teplické skály (CHKO Broumovsko), Praděd (CHKO Jeseníky), Králický Sněžník (Pardubický a Olomoucký kraj), Čertoryje (CHKO Bílé Karpaty), Vývěry Punkvy (CHKO Moravský kras) nebo Mohelenská hadcová step (Kraj Vysočina). Nejstarší NPR v ČR i ve střední Evropě je Žofínský prales v Jihočeském kraji.

Přírodní rezervace

Přírodní rezervace je dle § 33 odst. 1 ZOPK menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast.

Základní ochranné podmínky PR, které stanovuje § 34 ZOPK, jsou obdobné jako u NPR (mj. je na celém území PR zakázáno povolovat a umisťovat nové stavby, měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany PR a další).

Známé PR jsou např. Čtyři palice (CHKO Žďárské vrchy), Prachovské skály (CHKO Český ráj) nebo Divoká Šárka (hlavní město Praha).

Národní přírodní památky

Národní přírodní památka je dle § 35 odst. 1 ZOPK přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk. Změny či poškozování NPP či její hospodářské využívání, pokud by tím hrozilo její poškození, je zakázáno (§ 35 odst. 2 ZOPK).

Známé NPP jsou např. Kozákov (CHKO Český ráj), Zlatý kůň (CHKO Český kras), Babiččino údolí (Královéhradecký kraj) nebo Zbrašovské aragonitové jeskyně (Olomoucký kraj).

Přírodní památky

Přírodní památka je dle § 36 odst. 1 ZOPK přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk. Změna nebo poškozování PP nebo její hospodářské využívání vedoucí k jejímu poškození jsou zakázány (§ 36 odst. 2 ZOPK).

Znamé PP jsou např. Biskupská hadcová step (Jihomoravský kraj), Čedičové varhany u Hlinek (CHKO Slavkovský les), Devět skal (CHKO Žďárské vrchy) nebo Hora Říp (Ústecký kraj).

Tab. 5.4: Počet a rozloha MZCHÚ v jednotlivých krajích ČR – stav k 31. 12. 2023

Kraj	MZCHÚ celkem		Národní přírodní rezervace		Přírodní rezervace		Národní přírodní památky		Přírodní památky	
	počet	ha	počet	ha	počet	ha	počet	ha	počet	ha
hlavní město Praha	92	2 383	0	0	16	1 178	7	94	69	1 111
Středočeský kraj	313	17 148	13	4 275	80	6 916	22	1 860	198	4 096
Jihočeský kraj	339	17 146	10	3 366	113	5 351	17	1 451	199	6 979
Plzeňský kraj	196	6 808	6	781	91	3 211	5	231	94	2 585
Karlovarský kraj	95	6 032	6	2 993	31	1 055	9	677	49	1 307
Ústecký kraj	182	9 951	13	2 025	55	3 907	14	214	100	3 806
Liberecký kraj	126	5 928	8	2 767	36	1 945	9	463	73	754
Královéhradecký kraj	135	8 830	5	2 392	37	1 500	2	1 017	91	3 921
Pardubický kraj	110	6 223	4	1 816	43	2 976	2	225	61	1 207
Kraj Vysočina	204	5 936	7	1 357	77	3 364	3	82	117	1 133
Jihomoravský kraj	351	11 565	16	2 912	87	4 110	17	1 285	231	3 258
Olomoucký kraj	165	7 636	11	3 289	47	2 616	11	148	96	1 583
Zlínský kraj	215	2 582	6	408	44	1 193	2	29	163	951
Moravskoslezský kraj	167	8 727	11	2 059	76	4 382	7	449	73	1 837
Česká republika²	2 665	116 895	110	30 441	818	43 705	125	8 223	1 612	34 527

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ [online]. Praha: Český statistický úřad, 2025 [cit. 21.05.2025]. Dostupné z URL: <<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&sp=A&pvo=k=&katalog=30842&pvo=ZPR02&z=T>>.

5.3. Ochrana přírody a krajiny vyplývající z mezinárodních smluv a závazků

5.3.1. Biosférické rezervace UNESCO

Biosférická rezervace (BR) je velkoplošné chráněné území vyhlášené v rámci mezinárodního programu *UNESCO Člověk a biosféra (Man and the Biosphere Programme)*, zkráceně MAB. Světová síť biosférických rezervací je rozprostřena tak, aby zahrnovala všechny základní biomy Země. Tato území představují reprezentativní ukázky kulturních i přírodních krajín, ve kterých zároveň hraje důležitou roli člověk a jeho aktivity.

Většina biosférických rezervací zahrnuje jak přírodě blízká území, tak i území narušená činností člověka. To umožňuje studovat konflikty mezi člověkem a přírodním prostředím a podporovat zvyšování biodiverzity v narušených oblastech. V roce 2025 existovalo celkem 759 biosférických rezervací ve 134 zemích světa³.

V ČR je stanoveno celkem 6 biosférických rezervací UNESCO. Již v roce 1977 byly stanoveny **BR Křivoklátsko** a **BR Třeboňsko**. **BR Dolní Morava** byla v roce 1986 vyhlášena jako BR Pálava, která zahrnovala CHKO Pálava. V roce 2003 byla přejmenována a rozšířena o Lednicko-valtický areál a lužní lesy až po Dyjský trojúhelník. **BR Šumava** zahrnuje národní park Šumava, část CHKO Šumava a některé další oblasti za hranicemi CHKO. **BR Krkonoše** je přeshraniční biosférickou rezervací, která se rozkládá na území ČR a Polska. **BR Bílé Karpaty**

² Údaje za ČR nemusí odpovídat součtu za kraje, neboť některá chráněná území se rozkládají na území více krajů.

může sloužit jako modelové území koexistence zájmů ochrany přírody s hospodářskými aktivitami respektujícími ekologickou únosnost a přírodní podmínky území.

Přehled biosférických rezervací UNESCO je uveden v následující tabulce (Tab. 5.5) a jejich rozmístění je zachyceno v grafickém listu 5.4.

Tab. 5.5: Přehled biosférických rezervací UNESCO v České republice – stav k 8. 7. 2025

Název biosférické rezervace	Rok vyhlášení	Rozloha (km ²)	Správa biosférické rezervace	Kraj
Bílé Karpaty	1996	747	Správa CHKO Bílé Karpaty	Jihomoravský, Zlínský
Dolní Morava	2003 (1986)	349	Biosférická rezervace Dolní Morava, o.p.s.	Jihomoravský
Krkonoše	1992	550	Správa KRNAP	Liberecký, Královéhradecký
Křivoklátsko	1977	628	Správa CHKO Křivoklátsko	Středočeský, Plzeňský
Šumava	1990	1676	Správa NP a CHKO Šumava	Jihočeský, Plzeňský
Třeboňsko	1977	700	Správa CHKO Třeboňsko	Jihočeský

Zdroj: UNESCO – *Man and the Biosphere Programme* [online]. UNESCO, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <<https://www.unesco.org/en/mab/list?hub=66369>>.

5.3.2. Soustava NATURA 2000

NATURA 2000 je soustava chráněných území, kterou společně vytvářejí členské státy Evropské unie. Je povinností každého členského státu EU vytvořit na svém území soustavu NATURA 2000. Soustava NATURA 2000 je podložena ochranou dle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků (též směrnice o ptácích) a směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále též směrnice o stanovištích). Cílem soustavy je zabezpečit ochranu z evropského pohledu významných druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť. V ČR je soustava NATURA 2000 transponována do národní legislativy, zejména do zákona o ochraně přírody a krajiny.

Soustavu NATURA 2000 tvoří dva typy území, a to **ptačí oblasti** – zkr. PO (angl. Special Protection Area – SPA) a **evropsky významné lokality** – zkr. EVL – lokality významné pro Společenství (angl. Site of Community Importance – SCI) nebo zvláštní oblasti ochrany (angl. Special area of conservation – SAC).

Záměry a koncepce, u kterých nelze vyloučit významný vliv na evropsky významné lokality a ptačí oblasti, podléhají v souladu s § 45h a § 45i ZOPK hodnocení jejich dopadů na EVL a PO (odpovídající hodnocení ve smyslu článku 6 odst. 3 směrnice Rady 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin) postupem dle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění. V rámci procesu pořizování Politiky územního rozvoje a územně plánovací dokumentace jsou tyto dokumenty posuzovány z hlediska vlivů na EVL a PO v režimu stavebního zákona a dále mj. též z hlediska vlivů na živočišné či rostlinné druhy nejcenější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené výskytem jen na určitou oblast a tím přispět k zachování či obnově jejich příznivého stavu a dále z hlediska ochrany a zajištění přežití a rozmnožování druhů ptáků v areálech jejich rozšíření na území ČR (v souladu se směrnicí o ochraně volně žijících ptáků).

V ČR za přípravu soustavy NATURA 2000 odpovídá Ministerstvo životního prostředí a na základě jeho pověření za přípravu odborných podkladů dále zodpovídá Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

Evropsky významné lokality

Evropsky významné lokality (EVL) jsou vyhlášované pro typy přírodních stanovišť dle přílohy I a pro druhy dle přílohy II směrnice o stanovištích. EVL jsou členskými státy navrhovány v podobě národních seznamů a následně jsou jednotlivé národní seznamy převáděny do tzv. evropského seznamu.

Lokality, které se zařazují do národního seznamu, stanoví vláda nařízením (§ 45a ZOPK). Tím počíná předběžná ochrana těchto území (§ 45b odst. 1 ZOPK), která končí zařazením lokalit na tzv. evropský seznam (§ 45b odst. 2 ve spojení v § 45c odst. 1 ZOPK). Následně může být ochrana EVL zajištěna prostřednictvím základní ochrany

³ Zdroj: UNESCO, Biosphere reserves [cit. 08.07.2025], Dostupné z URL: <<https://en.unesco.org/biosphere/wbnr>>.

(dle § 45c odst. 2 ZOPK), vyhlášením zvláště chráněného (či zvláště chráněných) území (§ 45c odst. 4 ZOPK), nebo nabytím účinnosti smluvní ochrany EVL. V základní ochraně jsou EVL chráněny před poškozováním a ničením, proto se využívají pouze tak, aby nedošlo k závažnému nebo trvalému poškození jejich předmětu ochrany a nebyla narušena jejich celistvost. Po vyhlášení zvláště chráněného území v území EVL mají ochranu příslušnou těmto kategoriím (základní ochranné podmínky dle části třetí ZOPK, popř. stanovené bližší ochranné podmínky). Smluvní ochrana dle § 39 ZOPK je zajištěna vymezením ochranných podmínek a způsobu péče ve smlouvě. Toto území je zakázáno poškozovat.

Současně platný národní seznam byl vytvořen ve více etapách. Každý národní seznam po prvním přijatém návrhu prochází hodnocením z hlediska úplnosti (kvality a počtu lokalit) na tzv. biogeografických seminářích. Jedná se o proces sloužící k revizi navržených národních seznamů z hlediska jejich dostatečnosti v souladu s kritérii směrnice o stanovištích. To znamená, že členský stát má za povinnost navrhnout výhradně na základě odborných kritérií všechny vhodné lokality pro daný druh nebo přírodní stanoviště v odpovídající kvalitě.

V ČR je evidováno 1 111 evropsky významných lokalit o celkové rozloze 796 182 ha, tj. cca 10 % území ČR.

Vymezení evropsky významných lokalit je zobrazeno v grafickém listu 5.5.

Ptačí oblasti

Ptačí oblasti (PO) jsou nejvhodnější území pro ochranu z hlediska výskytu, stavu a početnosti populací vybraných druhů ptáků. Jde o druhy vyskytující se na území České republiky a stanovené právními předpisy Evropských společenství. Ptačí oblasti jsou vybírány členským státem a poté přímo nahlašovány Evropské komisi. Svou rozlohou musí ptačí oblast zajistit dostatečnou ochranu vybraných druhů ptáků, pro které je zřizována. Vymezení ptačích oblastí na území, které není dosud chráněno, je možné pouze po projednání s dotčenými kraji a obcemi.

Vymezení PO (§ 45e ZOPK) stanoví vláda nařízením, přičemž v nařízení je možno pro účely zajištění jejich ochrany (tj. udržení populací druhů, pro které je ptačí oblast zřízena, ve stavu příznivém z hlediska ochrany) stanovit ochranné podmínky, tj. tzv. činnosti vázané na souhlas orgánu ochrany přírody. Tyto činnosti umožňují orgánu ochrany přírody stanovit v rámci správního řízení upřesňující podmínky, které je nezbytné při výkonu těchto činností dodržet, aby nedošlo k negativnímu ovlivnění populací druhů, které jsou předmětem ochrany dané ptačí oblasti.

Opatření definovaná v tzv. souhrnech doporučených opatření (jsou-li pro ptačí oblast zpracovány) mají přímou vazbu na zabezpečení ochrany biotopů významných pro druhy ptáků, které jsou předmětem ochrany PO, a dále na zajištění klidu jedinců dotčených druhů v průběhu období hnízdění (popř. v období letního a podzimního shromažďování či zimování). O způsobu hospodaření v ptačích oblastech je možno s vlastníkem nebo nájemcem pozemku uzavřít smlouvu.

V ČR je evidováno 42 ptačích oblastí o celkové rozloze 717 404 ha, tj. cca 9 % území ČR. **Přehled ptačích oblastí v ČR je uveden v následující tabulce (Tab. 5.6).**

Vymezení ptačích oblastí je zobrazeno v grafickém listu 5.6.

Tab. 5.6: Přehled ptačích oblastí v České republice – stav k 8. 7. 2025

Název ptačí oblasti	Rozloha (ha)	Kraj
Beskydy	41 702	Moravskoslezský, Zlínský
Bohdanečský rybník	307	Pardubický
Boletice	23 565	Jihočeský
Broumovsko	9 122	Královéhradecký
Bzenecká Doubrava – Strážnické Pomoraví	11 725	Jihomoravský
Českokobudějovické rybníky	6 362	Jihočeský
Českolipsko – Dokeské pískovce a mokřady	9 409	Liberecký, Středočeský
Dehtář	352	Jihočeský
Doupovské hory	63 117	Karlovarský, Ústecký
Heřmanský stav – Odra – Poolší	3 101	Moravskoslezský
Hlubocké obory	3 322	Jihočeský
Horní Vsacko	26 978	Zlínský

Název ptačí oblasti	Rozloha (ha)	Kraj
Hostýnské vrchy	5 177	Zlínský
Hovoransko – Čejkovicko	1 412	Jihomoravský
Jaroslavické rybníky	357	Jihomoravský
Jeseníky	52 165	Moravskoslezský, Olomoucký
Jizerské hory	11 672	Liberecký
Komárov	2 031	Pardubický
Králický Sněžník	30 192	Olomoucký, Pardubický
Krkonoše	40 939	Královéhradecký, Liberecký
Křivoklátsko	31 960	Plzeňský, Středočeský
Labské pískovce	35 487	Ústecký
Lednické rybníky	685	Jihomoravský
Libavá	32 724	Moravskoslezský, Olomoucký
Litovelské Pomoraví	9 319	Olomoucký
Nádrž vodního díla Nechanice	1 192	Ústecký
Novodomské rašeliníště – Kovářská	15 963	Karlovarský, Ústecký
Novohradské hory	9 053	Jihočeský
Orlické Záhoří	904	Královéhradecký
Pálava	8 539	Jihomoravský
Podyjí	7 666	Jihomoravský
Poodří	8 043	Moravskoslezský
Rožďalovické rybníky	6 613	Královéhradecký, Středočeský
Řezabinec	111	Jihočeský
Soutok-Tvrdonicko	9 576	Jihomoravský
Střední nádrž vodního díla Nové Mlýny	1 048	Jihomoravský
Šumava	97 493	Jihočeský, Plzeňský
Třeboňsko	47 360	Jihočeský
Údolí Otavy a Vltavy	18 368	Jihočeský, Středočeský
Východní Krušné hory	16 368	Ústecký
Západní Krušné hory	13 967	Karlovarský
Žehuňský rybník – Obora Kněžičky	1 964	Královéhradecký, Středočeský

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Ústřední seznam ochrany přírody [online]. Praha: AOPK ČR, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <<https://drusop.nature.cz/portal/>>.

5.3.3. Mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy

Ramsarská úmluva definuje **mokřad** jako „území bažin, slatin, rašeliníšť i území pokrytá vodou, přirozeně i uměle vytvořená, trvalá či dočasná, s vodou stojatou či tekoucí, sladkou, brakickou či slanou, včetně území s mořskou vodou, jejíž hloubka při odlivu nepřesahuje šest metrů“.

Pro potřeby České republiky se mokřadem rozumí zejména: rašeliníště a slatiniště, rybníky, soustavy rybníků, lužní lesy, nivy řek, mrtvá ramena, tůňe, zaplavované nebo mokré louky, rákosiny, ostřicové louky, prameny, prameniště, toky a jejich úseky, jiné vodní a bažinné biotopy, údolní nádrže, zatopené lomy, štěrkovny, pískovny, horská jezera, slániska.

Ramsarská úmluva vytváří rámec pro celosvětovou ochranu a rozumné užívání všech typů mokřadů. Každá smluvní strana Ramsarské úmluvy je povinna zařadit alespoň jeden ze svých mokřadů na „Seznam mokřadů mezinárodního významu“ (tzv. List of Wetlands of International Importance) a zajistit adekvátní ochranu a rozumné užívání mokřadů na svém území. Stát se tím rovněž zavazuje, že zapsaným mokřadům věnuje zvýšenou péči a ochranu.

Do seznamu jsou zařazovány mokřady splňující přísná kritéria mezinárodního významu pro vodní ptactvo a mezinárodního významu z hlediska ekologie, botaniky, zoologie, limnologie nebo hydrologie. Seznam v současné době čítá přes 2400 mokřadů celého světa o celkové rozloze 2,5 mil. km². **Česká republika má na seznamu zapsáno celkem 14 mokřadů.** Ochrana lokalit v ČR je zcela nebo z části zajištěna formou zvláště chráněných území přírody (viz Tab. 5.7).

V rámci Ramsarské úmluvy je veden také „Seznam ohrožených mokřadů“. Jedná se o přehled mokřadů mezinárodního významu, v nichž došlo, dochází, nebo může dojít z nejrůznějších důvodů ke změnám jejich ekologického charakteru a tím k jejich ohrožení, případně zničení. Smluvní strana pak ve spolupráci s odborníky, vědci i politiky hledá vhodné řešení nastalé situace.

V České republice zodpovídá za naplňování Ramsarské úmluvy Ministerstvo životního prostředí. Funkci poradního orgánu ve věcech ochrany mokřadů vykonává Český ramsarský výbor, který je složen ze zástupců Ministerstva životního prostředí, pracovníků státní ochrany přírody, pracovníků vědeckých a výzkumných pracovišť a zástupců nevládních organizací. Při řešení vědeckých otázek úmluvy využívá Český ramsarský výbor Expertní skupinu, jejímiž členy jsou odborní pracovníci, kvalifikovaní v ochraně mokřadů a vodního ptactva.

Vymezení mokřadů mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy je zobrazeno v grafickém listu 5.7.

Tab. 5.7: Mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy v ČR – stav k 8. 7. 2025

Název	Rozloha (ha)	Rok zápisu	Formy zvláště chráněných území	Kraj
Šumavská rašeliniště	10 225	1990	CHKO, PO, EVL, PR, NPR, PP, NP	Jihočeský, Plzeňský
Třeboňské rybníky	9 624	1990	CHKO, PO, EVL, PR, NPP, NPR, PP	Jihočeský
Novozámecký a Břežský rybník	927	1990	EVL, NPR, PO, CHKO	Liberecký
Lednické rybníky	691	1990	EVL, NPR, PO, CHKO	Jihomoravský
Litovelské Pomoraví	6 194	1993	CHKO, PP, EVL, PO, NPR, PR	Olomoucký
Poodří	4 427	1993	EVL, PP, PO, CHKO, PR, NPR	Moravskoslezský
Krkonošská rašeliniště	251	1993	EVL, NP, PO	Královéhradecký, Liberecký
Třeboňská rašeliniště	1 051	1993	EVL, NPR, PR, PO, CHKO, NPP	Jihočeský
Mokřady dolního Podyjí	11 525	1993	PP, PR, EVL, PO, NPR, CHKO, NPP	Jihomoravský
Mokřady Liběchovky a Pšovky	361	1998	CHKO, NPP, EVL, PR, PP	Středočeský, Liberecký
Podzemní Punkva	1 572	2004	CHKO, NPR, PR, EVL	Jihomoravský
Krušnohorská rašeliniště	11 224	2006	NPR, EVL, PO, PP, PR	Ústecký, Karlovarský
Horní Jizera	2 303	2012	EVL, PO, PR, PP, NPR, CHKO	Liberecký
Pramenné vývěry a rašeliniště Slavkovského lesa	3 202	2012	PP, CHKO, EVL, NPR, NPP, PR	Karlovarský

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny, Ramsarská úmluva [online]. Praha: AOPK ČR, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <<https://mokrady.ochranaprirody.cz/vyhledavani-mokradu/>>.

5.4. Ochrana krajinného rázu

Ochrana krajinného rázu vychází z celoevropsky přijatého standardu, že existuje celoplošný zájem na zachování krajinného rázu jako součásti kulturního dědictví minulosti a příznivého životního prostředí budoucích generací, zejména z hlediska zachování bohatosti a pestrosti krajinných typů, jejich estetických a přírodních hodnot.

Krajinný ráz je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti a je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Tento nástroj má přispět k regulaci změn v krajině

vyvolaných činnostmi spojenými s využíváním krajiny, zejména výstavbou. Ze zákazu snižovat přírodní a estetickou hodnotu krajinného rázu nelze udělit výjimku. K umístování a povolování staveb a k dalším činnostem, které by mohly změnit krajinný ráz či snížit jeho hodnotu, je nezbytný souhlas příslušného orgánu ochrany přírody. Příslušný kraj může k ochraně území s cenným krajinným rázem, nechráněného jako zvláště chráněné území, vydat **nařízení o zřízení přírodního parku**. Institut krajinného rázu upravuje § 12 ZOPK.

Hodnocení krajinného rázu lze rozdělit na preventivní hodnocení a na hodnocení záměrů. **Preventivní hodnocení** je vyhodnocení větších územních celků krajů, správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) i jednotlivých obcí a stanovení jeho hlavních znaků, hodnot a podmínek ochrany krajinného rázu. Tyto podklady jsou využívány orgány ochrany přírody a orgány územního plánování při stanovení podmínek ochrany krajinného rázu v rámci územně plánovacího procesu.

Hodnocení záměrů znamená posouzení vlivu konkrétního záměru (navrhovaných staveb, zařízení, činností) na krajinný ráz zejména s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině a ve vazbě na podmínky ochrany stanovené územním či regulačním plánem, a na charakter záměru i území.

5.5. Přírodní parky

Přírodní parky (PřP) jsou nástrojem ochrany přírody a krajiny dle § 12 odst. 3 ZOPK zřizované k ochraně krajinného rázu. Přírodní parky zřizují krajské úřady nařízením, které vydává Rada kraje, a ve kterém omezují činnosti, jež by mohly vést k rušení, poškození nebo k zničení dochovaného stavu území, cenného pro svůj krajinný ráz a soustředěné estetické a přírodní hodnoty (§ 77a odst. 2 ZOPK).

Přírodní parky často zasahují do území více obcí s rozšířenou působností a případně i do území více krajů, jsou proto sledovány i v rámci ÚAP ČR. Veškerou působnost v posuzování zásahů do krajinného rázu a vydávání příslušných stanovisek vykonávají úřady obcí s rozšířenou působností.

Předchůdcem přírodních parků byly tzv. *klidové oblasti*, které byly vyhlášované před rokem 1989 za účelem omezení negativních vlivů na rekreační využívání těchto oblastí. Z klidových oblastí se podle uvedeného zákona staly přírodní parky, ty však nemusí plně odpovídat vymezení předmětu ochrany dle ZOPK. Z důvodů odstranění nesrovnalostí v předmětu ochrany přírodních parků vyhlášených před platností ZOPK se stávající právní úpravou přistoupily některé kraje k revizi vyhlášovacích dokumentů. Průběžně jsou vyhlášovány přírodní parky nové.

Přírodní parky mohou svým umístěním přímo navazovat na MZCHÚ (nebo jejich ochranná pásma) a plnit tak obdobné funkce jako ochranná pásma těchto území. Nejedná se však o ochranné pásmo tak, jak jej vymezuje ZOPK.

Tab. 5.8: Přehled přírodních parků v České republice – stav k 8. 7. 2025

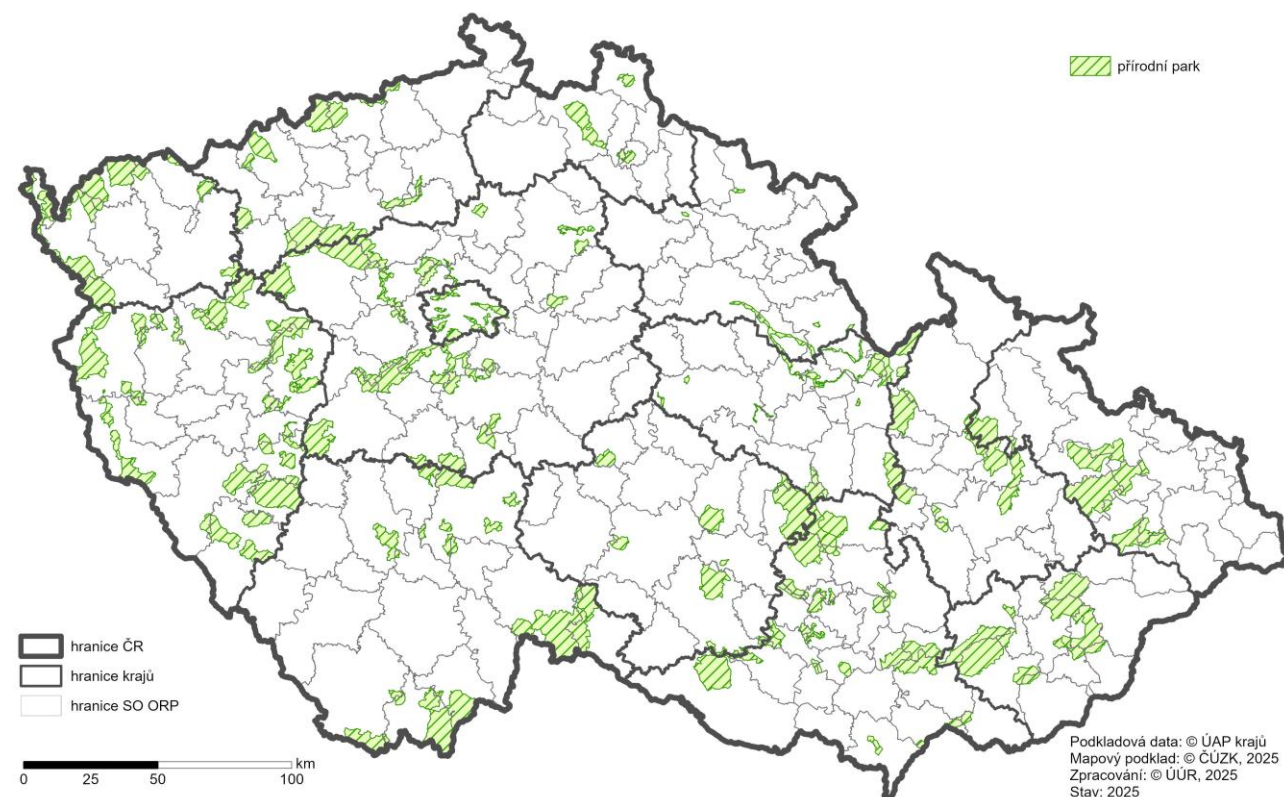
Číslo	Přírodní park	Kraj	Číslo	Přírodní park	Kraj
1	Baba	Jihomoravský	71	Moravice	Moravskoslezský
2	Balinské údolí	Vysočina	72	Niva Dyje	Jihomoravský
3	Berounka	Plzeňský	73	Niva Jihlavy	Jihomoravský
4	Bezručovo údolí	Ústecký	74	Novohradské hory	Jihočeský
5	Bobrava	Jihomoravský	75	Oderské vrchy	Moravskoslezský
6	Bohdalov-Hartinkov	Pardubický	76	Okolí Okoře a Budče	Středočeský
7	Bohdalovsko	Vysočina	77	Orlice	Královéhradecký, Pardubický
8	Botič-Milíčov	hlavní město Praha	78	Oslava	Jihomoravský
9	Brdy	Plzeňský	79	Peklo	Liberecký
10	Břežná	Olomoucký	80	Petrovicko	Středočeský
11	Buděticko	Plzeňský	81	Písecké hory	Jihočeský

Číslo	Přírodní park	Kraj	Číslo	Přírodní park	Kraj
12	Buková hora	Plzeňský	82	Plánický hřeben	Plzeňský
13	Černická obora	Jihočeský	83	Plziny	Jihočeský
14	Čeřínek	Vysočina	84	Pod Štědrým	Plzeňský
15	Česká Kanada	Jihočeský	85	Podbeskydí	Moravskoslezský
16	Český les	Karlovarský, Plzeňský	86	Podkomorské lesy	Jihomoravský
17	Český les – Domažlice	Plzeňský	87	Polánka	Jihočeský
18	Čížovky	Středočeský	88	Poluška	Jihočeský
19	Dolní Poohří	Ústecký	89	Povodí Kačáku	Středočeský
20	Dolní Povltaví	Středočeský	90	Prakšická vrchovina	Zlínský
21	Doubrava	Vysočina, Pardubický	91	Prokopské a Dalejské údolí	hlavní město Praha
22	Doupovská pahorkatina	Ústecký	92	Přebuz	Karlovarský
23	Draháň-Troja	hlavní město Praha	93	Radeč	Plzeňský
24	Džbán	Středočeský, Ústecký	94	Radotínsko-Chuchelský háj	hlavní město Praha
25	Džbány-Žebrák	Středočeský	95	Rakovecké údolí	Jihomoravský
26	Hadovka	Plzeňský	96	Rohatiny	Plzeňský
27	Halasovo Kunštátско	Jihomoravský	97	Rokytká	hlavní město Praha
28	Halštrov	Karlovarský	98	Rokytná	Jihomoravský, Vysočina
29	Heřmanův Městec	Pardubický	99	Rymář	Středočeský
30	Homolka-Vojířov	Jihočeský	100	Řehořkovo Kořenecko	Jihomoravský
31	Horažďovická pahorkatina	Plzeňský	101	Říčanka	hlavní město Praha
32	Horní stěla	Karlovarský, Plzeňský	102	Říčky	Jihomoravský
33	Hornopožárský les	Středočeský	103	Sedmihoří	Plzeňský
34	Hostivař-Záběhlce	hlavní město Praha	104	Smetanka	hlavní město Praha
35	Hostýnské vrchy	Zlínský	105	Smrčiny	Karlovarský
36	Hrádeček	Královéhradecký	106	Soběnovská vrchovina	Jihočeský
37	Hřebený	Středočeský	107	Sovinecko	Moravskoslezský, Olomoucký
38	Chlum	Středočeský	108	Stráž nad Ohří	Karlovarský
39	Chříby	Zlínský	109	Strážnické Pomoraví	Jihomoravský
40	Jabkenicko	Středočeský	110	Střed Čech	Středočeský
41	Javořícká vrchovina	Jihočeský	111	Střední Pojhlaví	Jihomoravský, Vysočina
42	Jelení vrch	Karlovarský	112	Suchý vrch Buková hora	Pardubický
43	Jeřáb	Pardubický	113	Svratecká hornatina	Jihomoravský, Vysočina
44	Jesenicko	Středočeský	114	Sýkornice	Královéhradecký
45	Ještěd	Liberecký	115	Šárka-Lysolaje	hlavní město Praha
46	Jevišovka	Jihomoravský	116	Škvorecká obora –Králičina	Středočeský
47	Jistebnická vrchovina	Jihočeský, Středočeský	117	Terežské údolí	Olomoucký

Číslo	Přírodní park	Kraj	Číslo	Přírodní park	Kraj
48	Kakov-Plánický hřeben	Plzeňský	118	Trhoň	Plzeňský
49	Kamenné Vrchy	Karlovarský	119	Třebíčsko	Vysočina
50	Kamínky	Plzeňský	120	Třemšín	Středočeský
51	Kašperská vrchovina	Plzeňský	121	Turovecký les	Jihočeský
52	Kersko-Bory	Středočeský	122	Údolí Bílého potoka	Jihomoravský
53	Kladecko	Olomoucký	123	Údolí Bystřice	Moravskoslezský, Olomoucký
54	Klánovice-Čihadla	hlavní město Praha	124	Údolí Krounky a Novohradky	Pardubický
55	Kochánov	Plzeňský	125	Údolí Křetinky	Pardubický
56	Kornatický potok	Plzeňský	126	Údolí Prunéřovského potoka	Ústecký
57	Kosí potok	Plzeňský	127	Údolí Rokytenky a Hvězdne	Královéhradecký
58	Košíře-Motol	hlavní město Praha	128	Úterský potok-západ	Plzeňský
59	Králický Sněžník	Pardubický	129	Valcha	Plzeňský
60	Kukle	Jihočeský	130	Velkopopovicko	Středočeský
61	Lanškrounské rybníky	Pardubický	131	Velký Kosíř	Olomoucký
62	Leopoldovy Hamry	Karlovarský	132	Vizovické vrchy	Zlínský
63	Les Včelný	Královéhradecký	133	Výhon	Jihomoravský
64	Loučenská hornatina	Ústecký	134	Východní Krušné hory	Ústecký
65	Lysicko	Jihomoravský	135	Vyšebrodsko	Jihočeský
66	Maloskalsko	Liberecký	136	Záhlinické rybníky	Zlínský
67	Manětínská	Plzeňský	137	Zelenov	Plzeňský
68	Melechov	Vysočina	138	Zlatý kopec	Karlovarský
69	Mikulčický luh	Jihomoravský	139	Ždánický les	Jihomoravský
70	Modřanská rokle – Cholutice	hlavní město Praha	140	Želechovické paseky	Zlínský

Zdroj: Územně analytické podklady krajů. Krajské úřady, 2025 [cit. 08.07.2025].
Upraveno: Ústav územního rozvoje, 2025.

Obr. 5.1: Přírodní parky České republiky

Zpracoval: Ústav územního rozvoje, 2025.

5.6. Geoparky

Geopark je geologicky cenné území, jehož geologická stavba umožňuje zajímavou interpretaci geologických procesů, poskytuje obraz geologického vývoje Země a ukazuje vliv místního přírodního bohatství na ekonomický a kulturní rozvoj společnosti. Důležité jsou i kulturní a ekologické fenomény a archeologické a historické památky. Jde o území, kde se vytvoří funkční infrastruktura místních skupin, podporující tradiční i nové geoturistické aktivity. Smyslem geoparku je popularizovat geovědní obory, rozvíjet citlivý geoturismus, respektovat a zdůrazňovat jedinečnost oblasti, posilovat identitu krajiny a jejích obyvatel a inspirovat k rozumnému využívání hodnot území. Cílem je chápat kraj jako harmonický celek a ukázat jej tak nejen místním obyvatelům, ale hlavně návštěvníkům.

5.6.1. Geoparky ve světě

Síť evropských geoparků (European Geoparks Network, EGN) byla založena v roce 2000 a sdružuje 109 geoparků ve 28 zemích⁴. Jediným členem této sítě na území České republiky je *Geopark Český ráj*. Hlavním cílem geoparků je podle *Charty evropských geoparků* ochrana geologických lokalit, výzkum, vzdělávání a popularizace geověd, rozvoj specificky orientované turistiky a udržitelný rozvoj území.

Evropské geoparky podléhají jednou za tři roky periodickému hodnocení a v případě špatného výsledku je danému geoparku mezinárodní označení odebráno.

Světová síť geoparků (Global Geoparks Network, GGN) vznikla pod patronací UNESCO na základě *Pekingské deklarace o ochraně geologického dědictví* přijaté na první Mezinárodní konferenci o geoparcích v Pekingu v roce 2004. Podle *Madonské deklarace* z roku 2004 se každý Evropský geopark stává automaticky i součástí světové sítě geoparků UNESCO. Světová síť geoparků sdružuje 229 geoparků z 50 zemí světa⁵.

⁴ European Geoparks Network [cit. 08.07.2025], Dostupné z URL: <<https://www.europeangeoparks.org/>>.

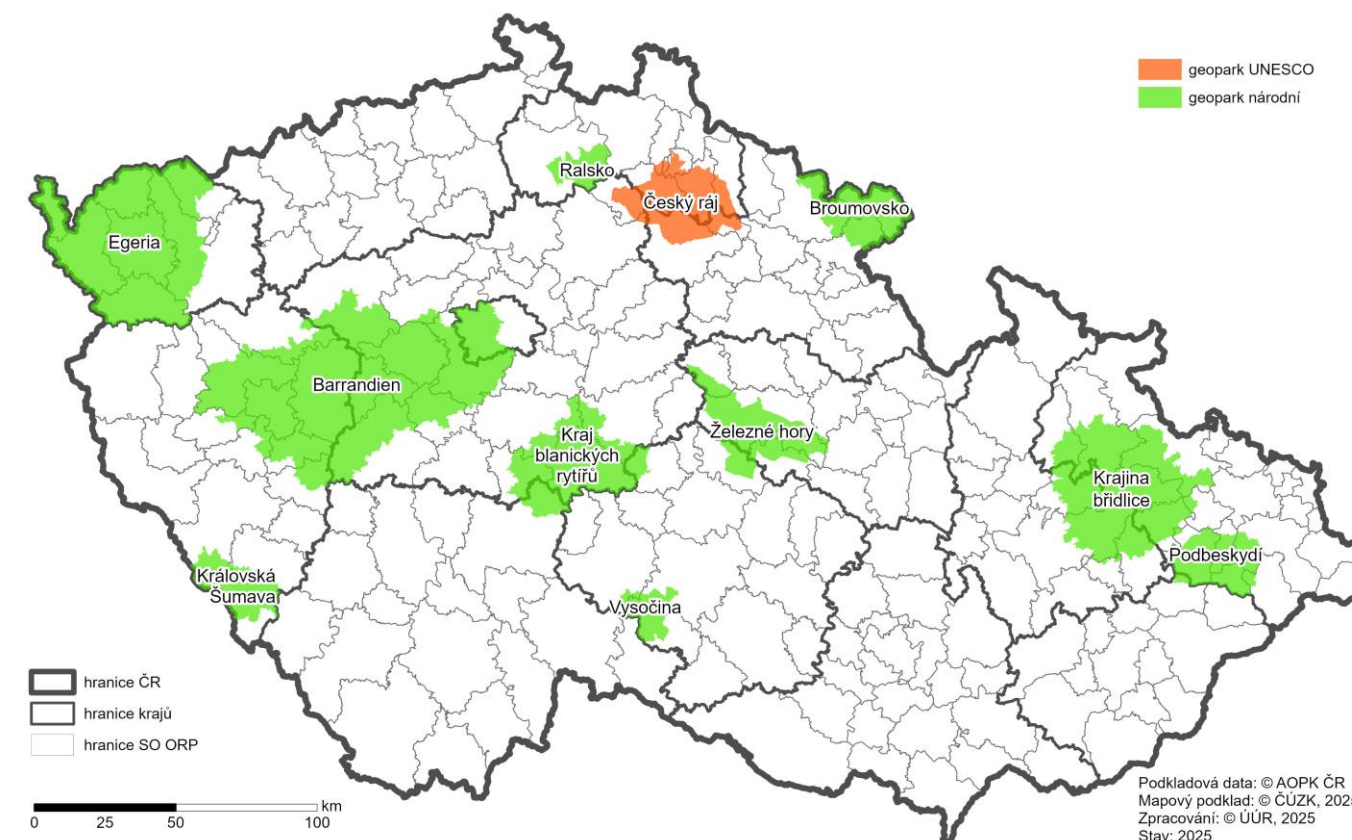
5.6.2. Geoparky v České republice

Národní geoparky České republiky vznikají na základě dobrovolné spolupráce různých subjektů v daném území v úzké spolupráci se státní ochranou přírody a nevychází tedy z legislativy a nepředstavují žádnou formu zákonné ochrany, která by nějakým způsobem omezovala lidskou činnost (vyjma případných chráněných lokalit, které se již na území geoparku nacházejí). Podmínky a postup, kterým se území může stát českým národním geoparkem, upravilo MŽP směrnicí č. 9/2018 k zabezpečení jednotného postupu rezortu při nominaci území na národní geopark. Národní geoparky ČR přebírají nastavení pravidel pro vznik, rozvoj a administraci geoparků od UNESCO a GGN.

V roce 2018 vznikla Charta národních geoparků České republiky s vlastním logem. V roce 2020 vznikla Asociace geoparků ČR s cílem spolupráce geoparků u nás i v zahraničí. Koordináčním orgánem geoparků a poradním orgánem ministra životního prostředí je Rada národních geoparků, která rozhoduje o geologické hodnotě daného území, posuzuje kandidatury, případně opětovně hodnotí již schválená území. Jejimi členy jsou zástupci významných odborných geologických, památkových institucí, univerzit a odborníci na šetrný cestovní ruch a regionální rozvoj.

Prvním českým geoparkem byl geopark *Český ráj*, který se v roce 2005 stal členem EGN a později při spojení EGN a GGN také sítě geoparků UNESCO. Další národní geoparky v ČR začínají vznikat od června 2010. První získal certifikát geopark *Egeria*, který je součástí přeshraničního projektu Česko-bavorský geopark. Postupně přibývaly další národní geoparky: *Železné hory*, *Kraj Blanických rytířů*, *Podbeskydí*, *Ralsko*, *Vysočina*, *Broumovsko*, *Barrandien*, *Krajina břidlice* a *Královská Šumava*. Mezi národní geoparky patřil také geopark GeoLoc, který však v roce 2020 zanikl. Proto je na území ČR v současnosti **11 národních geoparků**.

Obr. 5.2: Geoparky České republiky

Zpracoval: Ústav územního rozvoje, 2025.

⁵ UNESCO, Global Geoparks [cit. 08.07.2025], Dostupné z URL: <<https://www.unesco.org/en/igpp/geoparks/about/>>.

5.7. Ochrana biotopů vybraných zvláště chráněných druhů

Pro každý zvláště chráněný druh či skupinu druhů s podobnými nároky na prostředí (dále jen ZCHD) se vymezují biotopy v rozsahu nutném pro zachování jeho existence. Vymezení biotopu se může v čase měnit v závislosti na změně rozšíření předmětného druhu, případně vlivem změn v prostředí.

Biotopy vybraných zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, potažmo velkých savců, nejsou v ČR legislativně zakotveny a nejsou pro rozhodování úřadů závazné. Jsou však součástí územně analytických podkladů. Tématem a výběrem těchto druhů se podrobně zabývá Metodika AOPK ČR *Ochrana biotopů vybraných zvláště chráněných druhů v územním plánování* (Praha, 2021).

Pro zajištění druhové ochrany v rámci územního plánování jsou důležité sledované jevy č. 20 a 21 přílohy č. 1 vyhlášky 157/2024 Sb. o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a jednotném standardu:

20	biotop vybraných zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů
21	biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců

Informace k těmto jevům v podobě mapových vrstev poskytuje AOPK. Vrstva biotopů je poskytována jako územně analytický podklad pro zpracování územně plánovací dokumentace. Poskytování vymezení biotopů vybraných ZCHD formou ÚAP přispívá k sjednocení přístupu orgánů ochrany přírody a zvyšuje předvídatelnost rozhodování. Objektem limitování jsou všechny části biotopu vybraných ZCHD (tedy v případě velkých savců jádrová území, migrační koridory i kritická místa). Důvodem limitování je ochrana biotopů populací zvláště chráněných druhů i v plochách, kde není biotop dostatečně chráněn formou zvláště chráněného území či jinou formou ochrany přírody. Cílem je udržení rozsahu a kvality (zejména spojitosti) biotopu, a tak zajištění dlouhodobé existence předmětných druhů živočichů na území ČR.

Velká část ZCHD je chráněna také v rámci již existujících ZCHÚ, formy ochrany se prolínají. Vybrané ZCHD povětšinou patří mezi tzv. evropsky významné druhy, pro které jsou v rámci evropské soustavy NATURA 2000 vyhlášovány tzv. evropsky významné lokality (viz § 45a a násl. ZOPK) a ptačí oblasti (§ 45e ZOPK). Ochrana EVL a ptačích oblastí je upravena v § 45h a § 45i ZOPK.

5.7.1. Biotop vybraných zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů

Biotopy vybraných zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů zahrnují lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem. Avšak ZOPK s pojmem národně významný druh explicitně nepracuje. Pro výběr národně významných druhů byla proto stanovena kritéria zužující seznam silně a kriticky ohrožených druhů (§ 48 ZOPK) na takové, u kterých se územní plánování při ochraně může efektivně uplatnit (kdy je to odůvodnitelné a oprávněné).

Mezi národně významné druhy se tak v současnosti řadí **213 taxonů** (tj. druhů či poddruhů⁶), konkrétně 128 druhů, popř. poddruhů cévnatých rostlin, 37 druhů bezobratlých a 48 taxonů obratlovců.

Vymezení biotopů vybraných ZCHD rostlin a živočichů je zobrazeno v grafickém listu 5.8.

5.7.2. Biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců

Živočichové potřebují pro svou existenci nejen vhodné biotopy pro stálý výskyt, ale také krajinný prostor, ve kterém může probíhat jejich migrace a vzájemná komunikace populací. Intenzivní rozvoj sídelní, průmyslové a dopravní infrastruktury vytváří neprostupné bariéry, jež rozdělují krajinu a populace na stále menší části, které přestávají plnit své ekologické funkce.

Zvláště chráněné druhy velkých savců se vyznačují specifickými nároky na svůj biotop, obývají velmi rozsáhlá území, k jejich přirozenosti patří migrace krajinou na velké vzdálenosti, a to i stovky kilometrů. Prostřednictvím pohybu jsou schopni reagovat na změny prostředí, zároveň zajišťují genetickou rozmanitost svého druhu. Je nutné zdůraznit, že tyto populace nelze vymezit hranicemi států, pro zajištění existence těchto druhů na našem území je zásadní propojení s oblastmi výskytu i v okolních zemích.

Vhodnou modelovou skupinou pro návrh opatření na zachování průchodnosti krajiny jsou velcí savci (uvažováni byli rys ostrovid, vlk obecný, medvěd hnědý, los evropský a jelen evropský), neboť se jedná o organismy s největšími prostorovými nároky na migraci. Bude-li průchodnost krajiny zajištěna pro tyto velké savce, bude zároveň dostatečná i pro ostatní druhy živočichů.

Základním ochranným opatřením **biotopů vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců** je vymezení částí krajiny, které mají pro výskyt a migraci druhů zásadní význam. Tyto části struktury krajiny tvoří čtyři vzájemně provázané kategorie:

- Jádrová území**, která zahrnují oblasti stálého výskytu velkých savců i prostory potřebné k migraci a chrání propustnost krajiny jako celku. Jde o oblasti, které svojí rozlohou a biotopovými charakteristikami umožňují rozmnožování minimálně jednoho z vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců. Součástí jádrových území nejsou zastavěná území.
- Migrační koridory** představují nedílnou součást biotopu vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců. Propojují oblasti vhodné pro rozmnožování (jádrová území) tak, aby umožnily migrační spojení, a to v minimální míře, která ještě zajistí dlouhodobé přežití populací vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců.
- Kritická místa** jsou součástí migračních koridorů nebo jádrových území, kde je zároveň průchodnost biotopu významně omezena, nebo kde hrozí, že k omezení průchodnosti může v blízké budoucnosti dojít. V případě jádrových území jsou kritická místa vymezena tam, kde hrozí ztráta konektivity uvnitř jádrového území. Negativní zásah do kritického místa může znamenat přerušení celého dílčího úseku migračního koridoru nebo významné omezení funkčnosti jádrového území.

Celková rozloha všech částí biotopů vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců je v současnosti přes 20 tisíc km² (cca 30 % z celkové výměry území ČR).

Vymezení biotopů vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců je zobrazeno v grafickém listu 5.9.

5.8. Cílové kvality krajiny

Ve smyslu Evropské úmluvy o krajině vyjadřuje **cílová kvalita krajiny** (původní překlad úmluvy používal pojem „cílová charakteristika krajiny“) požadavky a přání lidí na charakter prostředí v němž žijí, formulované pro danou krajinu kompetentními veřejnými orgány. Dle Pokynů pro implementaci Evropské úmluvy o krajině by cílové kvality krajiny měly být pro jednotlivé úrovně (celostátní, regionální, místní) definovány pomocí všeobecných nástrojů krajině politiky a měly by být formálně implementovány v dokumentech územního plánování a rozvoje území.

V případě České republiky jsou cílové kvality krajiny součástí ZÚR, které vymezují krajiny a stanoví jejich cílové kvality podle Evropské úmluvy o krajině, včetně územních podmínek pro jejich zachování nebo dosažení (§ 77 odst. 2 písm. f) zákona č. 283/2021 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Dle přílohy 7 zákona č. 283/2021 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je povinnou součástí textové části zásad územního rozvoje **stanovení cílových kvalit krajin**, včetně územních podmínek pro jejich zachování nebo dosažení a povinnou součástí grafické části zásad územního rozvoje je **výkres krajin, pro které se stanovují cílové kvality**.

V současné době mají všechny kraje ČR zpracovány cílové kvality krajiny v zásadách územního rozvoje, avšak dle různých metodik. Společnými jmenovateli je stanovení cílových kvalit krajiny jednotlivých definovaných celků, stanovení podmínek a požadavků pro zachování nebo dosažení cílových kvalit krajiny (vč. odůvodnění těchto požadavků), a s tím souvisejících úkolů pro územní plánování s cílem nastavit uspořádání krajiny s předpoklady pro udržitelný rozvoj krajiny, který zohledňuje environmentální, sociální a ekonomické aspekty.

5.9. Podíl zvláště chráněných území a lokalit soustavy Natura 2000 z celkové výměry území

Zvláště chráněná území (ZCHÚ) a lokality soustavy Natura 2000 (EVL a PO) představují významnou přírodní hodnotu se značným kladným vlivem na stav životního prostředí. Vzhledem k tomu, za jakých podmínek a kritérií jsou ZCHÚ a lokality soustavy Natura 2000 vyhlášovány, lze předpokládat, že čím větší část území je pod některou

⁶ V případě sekavců je druhový status nevyjasněn a zařazen je tak celý rod.

z uvedených forem ochrany, tím příznivější vliv to bude mít na stav životního prostředí v dané lokalitě (v tomto případě vztaženo k jednotlivým SO ORP). Podíl ZCHÚ a lokalit soustavy Natura 2000 vypovídá o zvýšené ochraně přírodních hodnot v daném území a také o vyšší kvalitě krajiny. Zároveň ale představuje i určitý limit pro územní rozvoj.

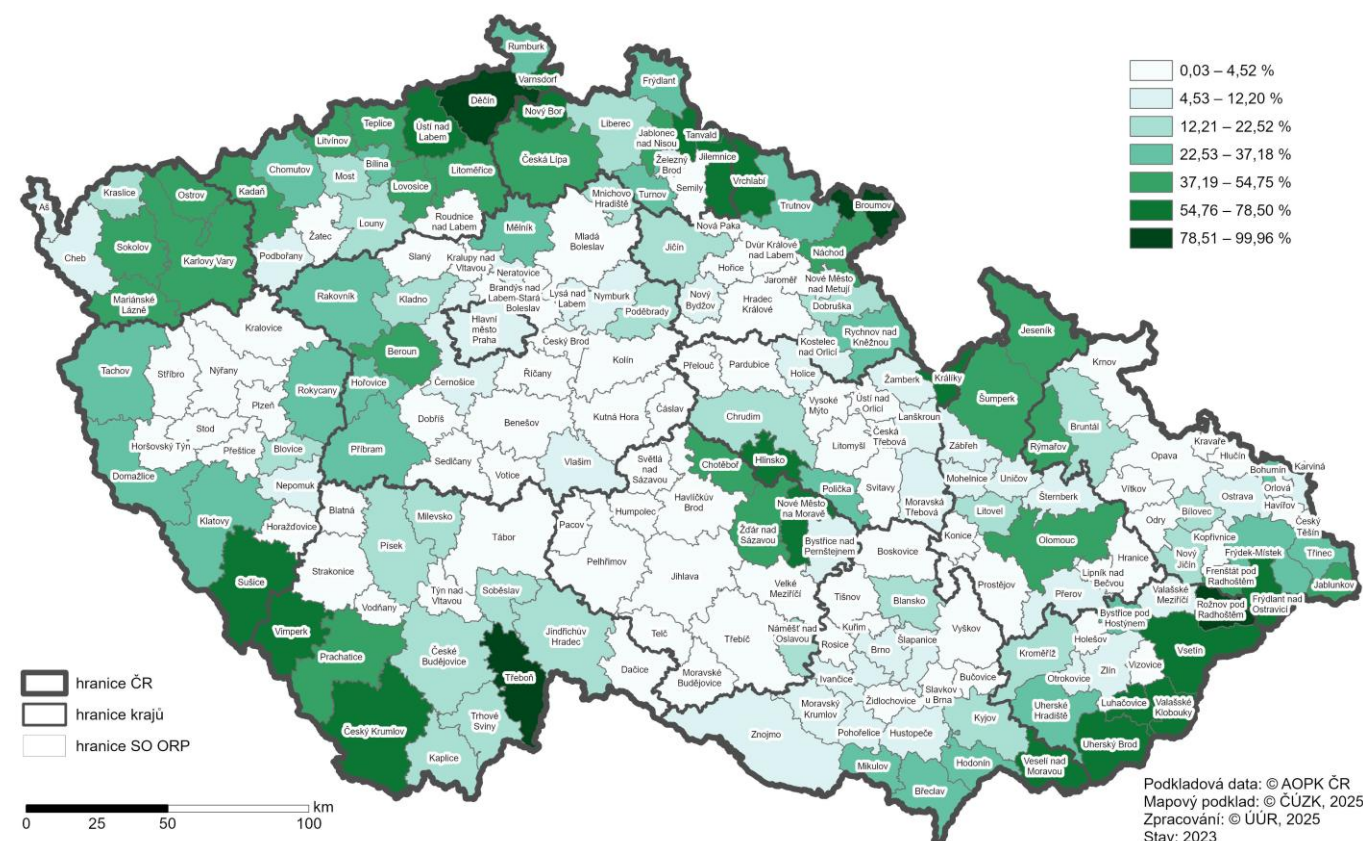
Sledovaný jev je vyhodnocen jako podíl výměry ZCHÚ a lokalit NATURA 2000 z celkové výměry daného území (SO ORP) vyjádřený v procentech. Nijak se nerozlišují jednotlivé formy ochrany území a nezohledňují se také překryvy jednotlivých chráněných území. Rozlohy jednotlivých forem chráněných území v překryvu se nesčítají (rozloha překryvu se počítá pouze jednou). Pro vyhodnocení sledovaného jevu je důležité pouze to, zda je dané území alespoň pod jednou ze sledovaných forem ochrany.

K 31. 12. 2023 bylo v České republice některou z vybraných forem ochrany **chráněno téměř 22 % území**. V jednotlivých SO ORP se tento podíl různí. V České republice se nachází SO ORP s hodnotami téměř nulovými (což znamená, že mají minimum chráněných ploch), ale také SO ORP s hodnotami nabývajících téměř 100 %. Vyhodnocení sledovaného jevu v jednotlivých SO ORP je zobrazeno na obrázku níže (Obr. 5.3).

Vyšších výsledných hodnot dosahují především SO ORP v pohraničních oblastech, táhnoucích se v téměř souvislém pásu kolem hranic celé České republiky, kde převládá hornatá krajina pokrytá lesy a trvalými travními porosty. Ve vnitrozemí dosahují vyššího hodnocení SO ORP nacházející se v oblasti Železných hor, Žďárských vrchů a Křivoklátska.

V území však převládají spíše SO ORP s nižšími podíly chráněných území. Tyto správní obvody se nacházejí převážně v centrálních částech ČR, které jsou intenzivně zemědělsky obhospodařované nebo hustě zastavěné. Celkově je v ČR celkem 76 SO ORP (cca 37 %), které mají podíl chráněných území nižší než 5 %. 38 SO ORP má podíl chráněných území dokonce nižší než 1 %. V těchto SO ORP se nachází jen minimum sledovaných chráněných území a pouze malého rozsahu.

Obr. 5.3: Podíl zvláště chráněných území a lokalit soustavy Natura 2000 na celkové výměře území v jednotlivých SO ORP – stav k 31. 12. 2023

Zpracoval: Ústav územního rozvoje, 2025.

Dlouhodobým cílem Strategie EU pro biologickou rozmanitost do roku 2030 je obnova ekosystémů a s tím související navyšování rozlohy územní ochrany přírody a budování soudržné sítě chráněných území napříč státy EU. V České republice, i přes vysoký počet vyhlášených chráněných území, nadále existují velmi cenná místa, na kterých doposud žádná zvláštní ochrana nebyla stanovena, je zde tedy prostor pro další rozšiřování a zlepšování ochrany. Příprava a vyhlášení nových chráněných oblastí je však dlouhodobý a legislativně složitý proces.

I přesto v nedávné době došlo k vyhlášení množství větších i menších chráněných území – např. CHKO Soutok (s účinností k 1. 7. 2025) nebo ptačí oblast Západní Krušné hory (s účinností 1. 1. 2025) a aktuálně se připravuje a projednává vyhlášení dalších velkoplošných zvláště chráněných území (NP Křivoklátsko, CHKO Krušné hory), maloplošných zvláště chráněných území (NPP Lom Československé armády) i lokalit soustavy Natura 2000.

III. Závěrečný souhrn

Přínosy z hlediska územního plánování

Hlavním přínosem z hlediska územního plánování je zajištění územních podmínek potřebných pro existenci a vývoj přirozených a přírodě blízkých ekosystémů a zajištění ochrany, rozvoje a zachování živých i neživých součástí přírody a krajiny. Důležitá je zejména ochrana před antropogenními riziky, předcházení těmto rizikům a napravování jejich následků.

Příznivý stav sledovaných jevů souvisejících s ochranou přírody a krajiny je velmi důležitý pro udržení a zlepšení stavu životního prostředí v ČR, jak pro současnou generaci, tak i pro generace budoucí. Je třeba dbát na účelné využití a prostorové uspořádání území, ochranu nezastavěného území, ochranu a zvýšení retenční schopnosti krajiny a další. Využívání a ochrana krajiny musejí být dlouhodobě ve vzájemné rovnováze.

Dalšími přínosy jsou:

- **Účelné využití a prostorové uspořádání území**, jeho účelná organizace a regulace zástavby, vztaženo k ochraně přírody a krajiny, zachování přírodních a kulturních hodnot v území a celkovému zlepšení kvality životního prostředí.
- **Ochrana nezastavěného území**, jenž je zajišťována v rámci územního plánování. V územně plánovacích dokumentech je respektována ochrana dílčích částí nezastavěného území daná zákony č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu a č. 289/1995 Sb., o lesích. Je to zejména ochrana vyhlášených zvláště chráněných území přírody, významných krajinných prvků ze zákona (lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy) a VKP vyhlášených (mokřady, stepi, remízy, meze, trvalé travní porosty, naleziště nerostů a zkamenělin), zemědělského půdního fondu a pozemků určených pro plnění funkcí lesa.
- **Ochrana krajiny a krajinného rázu** je realizována zejména vyhlášováním a ochranou chráněných krajinných oblastí (tj. rozsáhlých území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů s hojným zastoupením dřevin, případně s dochovanými památkami historického osídlení) a v souvislosti s ochranou nezastavěného území. V zásadách územního rozvoje jsou vymezovány v území krajiny a jejich cílové kvality a jsou stanovovány územní podmínky pro jejich zachování nebo dosažení.
- **Omezení fragmentace krajiny**, a to především realizováním opatření k zajištění prostupnosti území umožňující bezpečnou migraci osob i zvířat (zajištění kontinuity migračních tras).
- **Snížení vodní a větrné eroze** zaváděním protierozních opatření (zatravnňování, zalesňování, větrolamy, agrotechnické postupy snižující riziko eroze apod.). Tato opatření jsou realizována s ohledem na konfiguraci terénu a místní klimatické podmínky zejména na zemědělské půdě, ale též na lesní půdě.
- **Obnova lesů**, které byly v poslední době značně poškozeny zejména v důsledku dlouhotrvajícího sucha a související následné kůrovcové kalamity, je postupně realizována i s ohledem na to, že k poškození přispěla též převážně monokulturní skladba lesů, která snáze podléhá nepříznivým přírodním i antropogenním vlivům. Lesy jsou proto dnes obnovovány z velké části jako lesy smíšené.
- **Ochrana před suchem – zvýšení retenční schopnosti krajiny**, snížení odtoku dešťové vody z krajiny (nové vodní nádrže např. přehrady, rybníky, travní plochy, lesní porosty, meze, remízy atd.). Opatření, která ve svém

návrhu zahrnuje územně plánovací dokumentace, jsou realizována i s ohledem na změnu klimatu a ochranu vodního režimu v krajině. Tato opatření podporuje i realizace ÚSES.

- **Zajištění dostatku pitné a užitkové vody pro obyvatelstvo, zemědělství a průmysl** (propojování vodovodních soustav, hledání a budování nových vodních zdrojů jako prameniště, vodní vrty, vodní nádrže). Tato opatření, která ve svém návrhu zahrnuje územně plánovací dokumentace, jsou navrhována a realizována i s ohledem na změnu klimatu. Současně se realizují i opatření ke snížení spotřeby vody.

Problémy z hlediska územního plánování

Suburbanizace a zpevňování a zastavování volných ploch patří mezi nejzávažnější problémy územního plánování. V nejvyšší míře se rozmáhá v zázemí největších měst, která často nežádoucím způsobem prorůstají do volné krajiny a hranice mezi nimi se stírají. Jde o rozvoj zástavby „na zelené louce“ (greenfields) ve volné krajině či na okraji sídel, kde vznikají velké obytné čtvrti (rezidenční zóny) a rozsáhlá komerční zástavba, lokalizovaná zejména podél dálnic a silnic (komerční zóny). Často je tato výstavba neřízená a nepromyšlená (tzv. urban sprawl). To vede k stěhování obyvatel, jejich aktivit a některých funkcí z jádrového města na jeho okraj. Při velkoplošném záboru území pro komerční, obytné či parkovací plochy narůstá výměra zpevněných ploch, vznikají bariery v území, krajina je fragmentována, snižuje se její prostupnost a mohou se výrazně změnit i odtokové poměry v území a může rychleji a častěji docházet k místním povodním. Negativní dopady jsou též na krajinný ráz.

Nežádoucí fragmentace krajiny, k níž dochází realizací zejména velkých staveb dopravní infrastruktury, ale i rozsáhlých komerčních či obytných areálů. Rozsáhlé terénní úpravy, rozsáhlé zpevněné plochy a jejich oplocení, šířka komunikací a vysoká intenzita provozu omezují migraci živočichů a vedou k nežádoucí fragmentaci populací volně žijících druhů. Zvláště patrné je to v hustě urbanizovaných regionech (pražská aglomerace, Ostravsko, Podkrušnohoří). Nejméně fragmentované jsou vojenské újezdy, Šumava a Pošumaví, Slavkovský les, Hrubý a Nízký Jeseník nebo Javořická vrchovina.

Sucho v krajině je vážným problémem celé České republiky. Problematika sucha je úzce spojena s problematikou změny klimatu, která dle stávajících poznatků způsobuje stále čtenější výskyt srážkových a teplotních extrémů. Jedná se o globální problematiku, na niž významně působí zejména nešetrné zásahy v krajině a intenzivní využívání krajiny. Následkem může být vysychání některých toků, nedostatek vody v půdě, pokles hladiny podzemní vody a s tím spojený úbytek vody pro obyvatelstvo, zemědělství i průmysl. Sucho i nedostatek vody mohou mít také negativní dopady na biologickou rozmanitost, jakost vody, zhoršování stavu vodních útvarů, úbytek mokřadů, erozi půdy a další.

Nejvíce suchem ohrožené oblasti se nachází v intenzivně obhospodařovaných regionech, obecně lze však říct, že území nejméně ohrožená suchem se nachází v pohraničních horských oblastech (s výjimkou Kraje Vysočina).

Sucho bylo v ČR zaznamenáno v letech 1904, 1911, 1921, 1947, 1976, počátkem 90. let, v roce 2003 a od roku 2015 až do roku 2025. V roce 2015 byly zaznamenány problémy se zásobováním obyvatelstva v obcích s nedostatečně spolehlivými vodními zdroji a výrazně vzrostly dopady sucha zejména na zemědělskou produkci a lesní hospodářství, vč. související kůrovcové kalamity. Měnící se klimatické podmínky dále zvyšují pravděpodobnost výskytu suchých období. Lze proto očekávat nejen pokles dostupného množství vody, ale i pokles jakosti vody. Více viz [portál Sucho v krajině \(https://suchovkrajine.cz/\)](https://suchovkrajine.cz/), nebo [portál projektu Intersucho \(https://www.intersucho.cz/\)](https://www.intersucho.cz/).

Eroze vodní a větrná patří k hlavním faktorům degradace zemědělské, ale i lesní půdy, a tím i k největším problémům krajiny vůbec. Nejde jen o odnos organických a minerálních částic vodou či větrem a jejich ukládání na jiných místech, a tím ke ztrátám na zemědělské produkci, ale také o škody druhotné na vodních tocích a plochách, komunikacích, budovách apod.

Na vznik **vodní eroze** má vliv zejména sklonitost a délka pozemku po spádnicí, dále pak vegetační pokryv (např. přítomnost či nepřítomnost mezí či remízků), vlastnosti půdy a její náchylnost k erozi, přítomnost protierozních opatření a četnost i délka výskytu přívalových srážek nebo sucha. Podstatný vliv má nevhodné hospodaření. Zejména jde o nevhodné plodiny, nevhodnou agrotechniku, nedostatek organické hmoty (humusu) v půdě. To vše vede k nadměrné vodní erozi půdy, degradaci půdy, snižování její úrodnosti, nízké absorpci vody do půdy, zanášení koryt vodních toků, vodních nádrží a zhoršování jakosti povrchových i podzemních vod.

Příčinami vzniku **větrné eroze** jsou zejména nadměrná velikost půdních bloků s jedním druhem plodiny, chybějící větrolamy, aleje, remízky, meze apod., dále pak chybějící vegetační pokryv, vlastnosti půdy a její náchylnost k erozi a četnost výskytu a síla větrů.

Zalesňování nevhodné nebo nekontrolované. Přestože je zalesňování vnímáno většinou pozitivně, může mít i negativní dopady. Zalesňování může vést ke ztrátě biodiverzity krajiny, ke ztrátě zemědělské půdy a hospodářské produkce. Často vysazované monokulturní lesy jsou zranitelnější vůči škůdcům a chorobám. Docházet může také ke změně vodního režimu a vysychání půdy. V neposlední řadě může zalesňování vést ke změně vzhledu a zániku otevřené krajiny, čímž je ohrožen krajinný ráz.

Přes významné funkční účinky lesa v krajině dochází zalesňováním ke ztrátě tradičního charakteru typické pestré krajinné mozaiky podhorských území spojených mj. s pastvou, rozptýleným osídlením, rozptýlenou keřovou a stromovou vegetací, ekologicky cennými společenstvy lučními a lesními okrajů aj. Zalesňování může mít za následek i úbytek četných rostlinných a zejména drobných živočišných druhů.

Dalším významným problémem je narůstání „**estetického znečišťování**“ **krajiny** v důsledku realizace vysokých a rozlehlých staveb technického charakteru ve volné krajině, zejména v exponovaných polohách (vysoké či plošně rozsáhlé stavby ve volné krajině, vedení VVN, věže operátorů GSM, vysoké větrné elektrárny, velkoplošné fotovoltaické elektrárny a komerční areály apod.).

Náměty z hlediska územního plánování

Především pro kraje, města a obce, kde se ve větší míře projevují výše uvedené problémy, je nutné pořizovat zásady územního rozvoje a územní plány (pro vybrané nejexponovanější části území i regulační plány či územní studie) se zaměřením zejména na účelné využití a prostorové uspořádání území, účelnou organizaci a regulaci zástavby (vč. účelného využití zastavěného území a vyhodnocení potřeby vymezení zastavitelných ploch), ochranu nezastavěného území, regulaci suburbanizace, ochranu před fragmentací krajiny, ochranu krajinného rázu, biodiverzity a přirozeného vodního režimu v krajině. Výše uvedené problémy jsou do velké míry vzájemně funkčně provázány, proto je nutné je řešit ve vzájemných souvislostech v návaznosti všech stupňů územně plánovacích dokumentů.

V Politice územního rozvoje ČR a územně plánovacích dokumentacích je potřeba konkrétně dbát zejména na následující opatření:

- **Regulace suburbanizace a souvisejících jevů** (urban sprawl, výstavba na greenfields, prorůstání měst do volné krajiny, fragmentace krajiny, ...) vhodným a všestranně projednaným návrhem účelného využití a uspořádání dotčeného území a regulací zástavby, včas zakotveným do řešení územně plánovací dokumentace. V PÚR ČR uvést podrobnější obecné pokyny pro řešení problematiky suburbanizace nástroji územního plánování v rámci celostátních priorit územního plánování a konkrétní úkoly v rámci koncepce sídelní struktury a u rozvojových oblastí a případně rozvojových os, kterých se problematika týká.
- **Ochrana nezastavitelných území.** Zvyšováním efektivity využití zastavěného území, a tím pádem snížením ohrožení zastavování volné přírody, je přispíváno k ochraně nezastavitelného území. Vhodné je také zpracování tzv. územní studie krajiny pro SO ORP, která svým obsahem (analýza stávajícího stavu, návrhy změn a opatření pro rozvoj konkrétní krajiny, vč. návrhů na ochranu přírody a krajinného rázu), přispívá k řešení problémů v krajině (sucho, eroze, povodně atp.).
- **Omezení nežádoucí fragmentace krajiny** např. vhodným vymežováním zastavitelných ploch ve volné krajině, vhodným umístěním liniových staveb (dopravní a technické infrastruktury), případně i v souběžných trasách (minimalizování rozsahu fragmentace krajiny), zachováváním prostupnosti krajiny a zajištěním kontinuity migračních tras pro velké savce i malé živočichy (podchody a nadchody přes trasy pozemních komunikací).
- **Zpracování koncepce uspořádání krajiny** jako součást územního plánu vč. ÚSES, v exponovaných částech zpřesnit regulačním plánem či územní studií a koordinovat s komplexními pozemkovými úpravami, jako detailním nástrojem pro plánování a realizaci krajinných úprav na úrovni katastrů. Jedná se o účelné plánování a uspořádání krajiny s ohledem na její estetické, ekologické, ekonomické a sociální aspekty. Důležité je optimální využití krajiny při zohlednění potřeb obyvatelstva s ohledem na ochranu před poškozením a zároveň zachováním krajiny. Stěžejní je udržitelné využívání krajiny pro potřeby zemědělství, lesnictví, průmyslu, rekreaci a další aktivity.
- **Zpracování územní studie krajiny**, které pořizují obce s rozšířenou působností pro koordinaci plánování krajiny mj. s ohledem na ochranu krajiny, krajinného rázu a biodiverzity, ochranu nezastavěného území, obnovu a posilování přirozeného vodního režimu v krajině vč. zvýšení retenční schopnosti krajiny a ochranu půdy před erozí. S tím také úzce souvisí vhodná formulace **cílových kvalit krajiny**, které zohledňují požadavky

a přání místních obyvatel na charakter prostředí v němž žijí, formulované pro danou krajinu kompetentními veřejnými orgány.

- **Ochrana krajiny, krajinného rázu a biodiverzity** vhodným řešením organizace krajiny, vč. ÚSES, s ohledem na vyvážený podíl lesů, zemědělské půdy zorněné a nezorněné, krajinné zeleně a vodních ploch a citlivým umísťováním objektů ve vizuálně exponovaných polohách v krajině a uváženým zalesňováním v krajinářsky cenných územích tak, aby byly zachovány přírodní, estetické a produkční funkce a biodiverzita krajiny.
- **Komplexní opatření pro boj se suchem a obnovu a posilování přirozeného vodního režimu v krajině** spočívající v podporování a rozšiřování vodárenských soustav, v rozvoji a modernizaci vodárenské infrastruktury, ve zvýšení retenční a akumulační schopnosti krajiny, v obnově přirozených funkcí vodních toků a niv, v obnově přirozených vodních prvků v krajině, v ochraně zemědělské půdy, v zachování a zvýšení organické hmoty v půdě, ve sledování kvality podzemních a povrchových vod, v podpoře ekologického zemědělství, podpoře provádění komplexních pozemkových úprav, v obnově přirozených vodních prvků v krajině, ve snižování spotřeby vody v průmyslu a v mnohém dalším.
- **Opatření vhodná ke snížení eroze** realizovaná s ohledem na konfiguraci terénu a místní klimatické podmínky zejména na zemědělské půdě a též na lesní půdě. Tato opatření zahrnuje územně plánovací dokumentace návrhem organizace krajiny vč. ÚSES, ideálně v součinnosti s komplexními pozemkovými úpravami (KPÚ).
- **Zalesňování** by měly být zejména plochy neproduktivní zemědělské a další půdy. Tato opatření zahrnuje územně plánovací dokumentace návrhem organizace krajiny vč. návrhu pozemků k zalesnění. Při zalesňování je třeba zvážit dopady na biodiverzitu, zachování zemědělské půdy a její produkční schopnosti, krajinný ráz a vodní režim, který může být negativně ovlivněn. Je třeba dbát na druhovou pestrost, vyhýbat se monokulturám a nepůvodním druhům, jež jsou náchylnější k chorobám a škůdcům.

Záměry na provedení změn v území

Vzhledem k povaze problematiky jednotlivých témat této kapitoly, nevyplyvají z jejich vyhodnocení konkrétní záměry na provedení změn v území, které by bylo možné přesně definovat a lokalizovat v území, s výjimkou záměrů ÚSES, které jsou obsaženy v samostatné části podkladů pro rozbor udržitelného rozvoje území. Stanovit lze také výše uvedené náměty z hlediska územně plánovací činnosti.

IV. Právní rámec, zákony a vyhlášky

- **Zákon č. 114/1992 Sb.**, o ochraně přírody a krajiny – znění od 1. 7. 2025.
Zákon je v gesci Ministerstva životního prostředí.
- **Zákon č. 334/1992 Sb.**, o ochraně zemědělského půdního fondu – znění od 1. 1. 2025.
Zákon je v gesci Ministerstva životního prostředí.
- **Zákon č. 289/1995 Sb.**, o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon) – znění od 1. 1. 2024.
Zákon je v gesci Ministerstva zemědělství.
- **Zákon č. 100/2001 Sb.**, o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů – znění od 1. 1. 2024.
Zákon je v gesci Ministerstva životního prostředí.
- **Zákon č. 283/2021 Sb.**, stavební zákon – znění od 1. 7. 2025.
Zákon je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj.
- **Vyhláška č. 157/2024 Sb.**, o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a jednotném standardu – znění od 1. 7. 2024.
Vyhláška je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj.

- **Vyhláška č. 395/1992 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny – znění od 1. 8. 2018.
Vyhláška je v gesci Ministerstva životního prostředí.
- **Nařízení vlády č. 318/2013 Sb.**, o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit – znění od 24. 1. 2025.
Nařízení vlády je v gesci Ministerstva životního prostředí.
- **Metodický pokyn odboru ochrany lesa a půdy Ministerstva životního prostředí č.j. OOLP/1067/96** ze dne 1. 10. 1996 k odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu (Věstník MŽP, ročník 1996, částka 4).
Metodický pokyn je v gesci Ministerstva životního prostředí.
- **Směrnice Rady 92/43/EHS** ze dne 21. května 1992, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin („směrnice o stanovištích“).
- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES** ze dne 30. listopadu 2009, o ochraně volně žijících ptáků („směrnice o ptácích“) – kodifikované znění směrnice **79/409/EHS**.

V. Použité zdroje

Strategické a rezortní dokumenty

- **Státní politika životního prostředí 2030 s výhledem do 2050**
Schválená usnesením vlády ze dne 11. ledna 2021 č. 21.
Dokument je v gesci Ministerstva životního prostředí.
- **Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR 2016-2025**
Schválená usnesením vlády ze dne 9. března 2016 č. 193.
Dokument je v gesci Ministerstva životního prostředí.
- **Státní program ochrany přírody a krajiny České republiky**
Schválený usnesením vlády ze dne 1. dubna 2020 č. 360.
Dokument je v gesci Ministerstva životního prostředí.
- **Politika územního rozvoje ČR ve znění Změny č. 9**
Schválena usnesením vlády ze dne 29. ledna 2025 č. 64.
Dokument je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj.

Evropské a mezinárodní dokumenty

- **Evropská úmluva o krajině (The European Landscape Convention)**
Byla přijata dne 20. října 2000 ve Florencii. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. března 2004.
- **Ramsarská úmluva – Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva (The Ramsar Convention on Wetlands)**
Byla přijata dne 2. února 1971 v Ramsaru. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. ledna 1993.
- **Charta evropských geoparků (European Geoparks Charter)**
Byla přijata dne 5. června 2000 na Lesbosu.
- **Úmluva o biologické rozmanitosti (Convention on Biological Diversity)**
Byla přijata dne 5. června 1992 v Rio de Janeiru. Pro ČR vstoupila v platnost dne 29. prosince 1993.

- **Bonnská úmluva – Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals)**
Byla přijata dne 23. června 1979 v Bonnu. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. května 1994.
- **Pekingská deklarace o ochraně světového geologického dědictví**
Byla přijata dne 29. června 2004 v Pekingu.
- **Madonská deklarace mezi divizí věd o zemi při UNESCO a evropskou sítí geoparků**
Byla přijata dne 29. října 2004 v Madoně.
- **Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 – Navrácení přírody do našeho života**
ze dne 20. 5. 2020.
- **Program Člověk a biosféra (Man and the Biosphere Programme) – UNESCO, 1970**

Ostatní

- Hlaváč V., Chobot K., Pešout P. a kol.: *Ochrana biotopu vybraných zvláště chráněných druhů v územním plánování (metodika AOPK ČR)*. Praha: AOPK ČR, 2021. Dostupné z URL: https://uap.nature.cz/documents/20211101_metodika_ochrana_biotopu_ZCHD_v_UP.pdf.
- Kacálek, D., Bartoš, J.: *Problematika zalesňování neproduktivních zemědělských pozemků v ČR. In: Současné trendy v pěstování lesů: sborník referátů z výročního mezinárodního semináře pracovníků zabývajících se pěstováním lesů v České a Slovenské republice konané 16. a 17. září 2002 v Kostelci nad Černými lesy*. Praha: ČZU – katedra pěstování lesů, 2002.
- Vorel, I.; Bukáček, R.; Matějka, P.; Culek, M.; Sklenička, P. – *Metodika posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz*. Praha: Nakladatelství Naděжда Skleničková, 2004.
- *Situační a výhledová zpráva: Půda 2024 [online]*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2024 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/publikace/situacni-vyhledove-zpravy/puda/situacni-a-vyhledova-zprava-puda-2024>.
- *Agentura ochrany přírody a krajiny [online]*. Praha: AOPK ČR, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://aopk.gov.cz/>.
- *Agentura ochrany přírody a krajiny, Ramsarská úmluva [online]*. Praha: AOPK ČR, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://mokrady.ochranaprirody.cz/vyhledavani-mokradu/>.
- *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Souhrnný přehled [online]*. Praha: AOPK ČR, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/>.
- *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Ústřední seznam ochrany přírody [online]*. Praha: AOPK ČR, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://drusop.nature.cz/portal/>.
- *Česká geologická služba [online]*. Praha: ČGS, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://cgs.gov.cz/>.
- *Česká informační agentura životního prostředí [online]*. Praha: CENIA, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: https://cenia.gov.cz/#aktuality_.
- *European Geoparks Network [online]*. 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://www.europeangeoparks.org/>.
- *Intersucho [online]*. 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://www.intersucho.cz/cs/>.
- *Ministerstvo zemědělství [online]*. Praha: MZe, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/>.
- *Ministerstvo životního prostředí [online]*. Praha: MŽP, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://mzp.gov.cz/cz>.
- *Národní lesnický institut [online]*. Praha: NLI, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://nli.gov.cz/>.

- *Sucho v krajině [online]*. 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://suchovkrajine.cz/>.
- *UNESCO – Biosphere reserves [online]*. UNESCO, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://en.unesco.org/biosphere/wbnr>.
- *UNESCO – Global Geoparks [online]*. UNESCO, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://www.unesco.org/en/igpp/geoparks/about/>.
- *UNESCO – Man and the Biosphere Programme [online]*. UNESCO, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://www.unesco.org/en/mab/list?hub=66369>.
- *Veřejná databáze ČSÚ [online]*. Praha: Český statistický úřad, 2025 [cit. 21.05.2025]. Dostupné z URL: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_af=vystup-objekt-parametry&sp=A&pvo=30842&pvo=ZPR02&z=T.
- *Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy, v. v. i. [online]*. Praha: VUMOP, 2025 [cit. 08.07.2025]. Dostupné z URL: <https://www.vumop.cz/>.

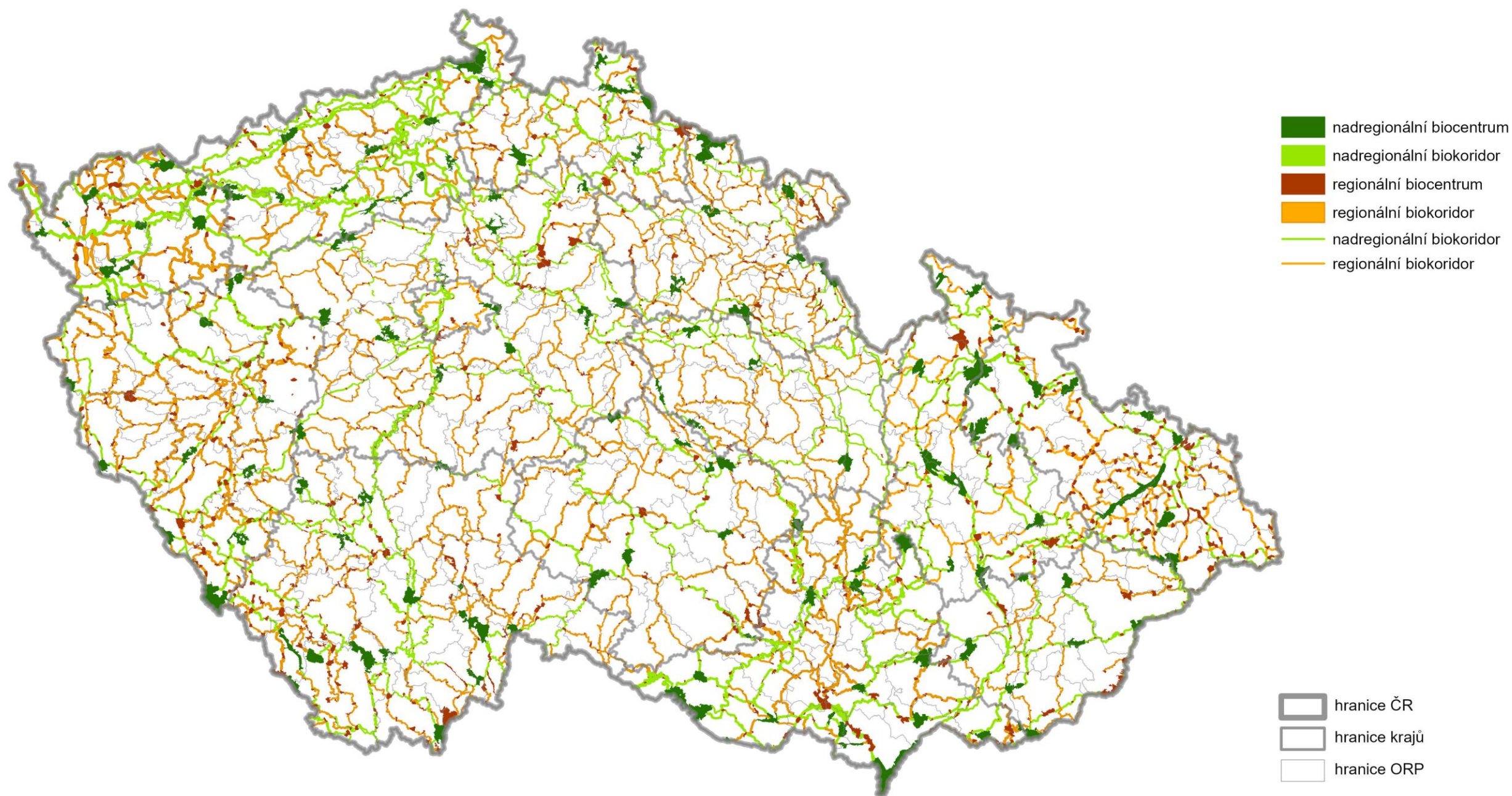
VI. Použité zkratky

AOPK	agentura ochrany přírody
BR	biosférická rezervace
ČR	Česká republika
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
EECONET	European Ecological Network (Celoevropská ekologická síť)
EGN	European Geoparks Network (Sít' Evropských geoparků)
EU	Evropská unie
EVL	evropsky významná lokalita
CHKO	chráněná krajinná oblast
GGN	Global Geoparks Network (Světová síť geoparků)
LBC	lokální/místní biocentrum
LBK	lokální/místní biokoridor
MAB	Man and Biosphere (Program Člověk a Biosféra)
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NP	národní park
NPP	národní přírodní památka
NPR	národní přírodní rezervace
NRBC	nadregionální biocentrum
NRBK	nadregionální biokoridor
PEEN	Pan-European Ecological Network (Celoevropská ekologická síť)
PO	ptačí oblast
PP	přírodní památka
PR	přírodní rezervace
PřP	přírodní park

PUPFL	pozemek určený k plnění funkcí lesa
PÚR ČR	Politika územního rozvoje ČR
RBC	regionální biocentrum
RBK	regionální biokoridor
SAC	Special Area of Conservation (zvláštní oblast ochrany)
SCI	Sites of Community Importance (stanoviště volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin)
SO ORP	správní obvod obce s rozšířenou působností
SPA	Special Protection Areas (ptačí oblasti)
ÚAP	územně analytické podklady
UNESCO	Organizaci spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
ÚPD	územně plánovací dokumentace
ÚSES	územní systém ekologické stability
ÚÚR	Ústav územního rozvoje
VKP	významný krajinný prvek
VZCHÚ	velkoplošné zvláště chráněné území
ZCHD	zvláště chráněné druhy
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
ZPF	zemědělský půdní fond
ZÚR	zásady územního rozvoje

VII. Seznam grafických listů kapitoly 5

- 5.1 Nadregionální a regionální územní systém ekologické stability dle ZÚR
- 5.2 Velkoplošná zvláště chráněná území
- 5.3 Maloplošná zvláště chráněná území
- 5.4 Biosférické rezervace UNESCO
- 5.5 Soustava Natura 2000 – evropsky významné lokality
- 5.6 Soustava Natura 2000 – ptačí oblasti
- 5.7 Mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy
- 5.8 Biotop vybraných zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů
- 5.9 Biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců

0 25 50 100 km

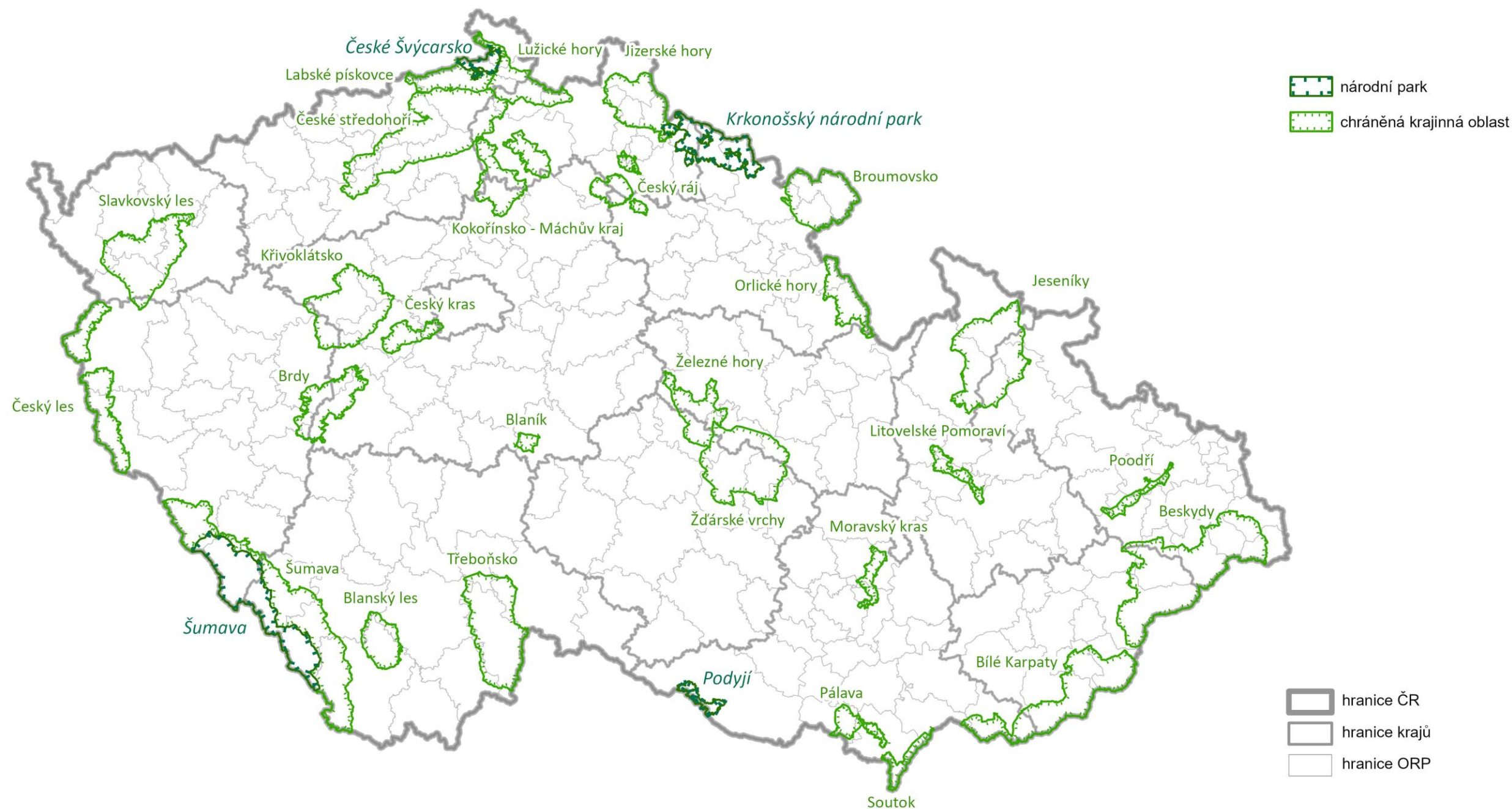
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.1

Podkladová data: © ZÚR
Mapový podklad: © ČÚZK, 2025
Zpracování: © ÚÚR, 2025
Stav: 2023

Velkoplošná zvláště chráněná území

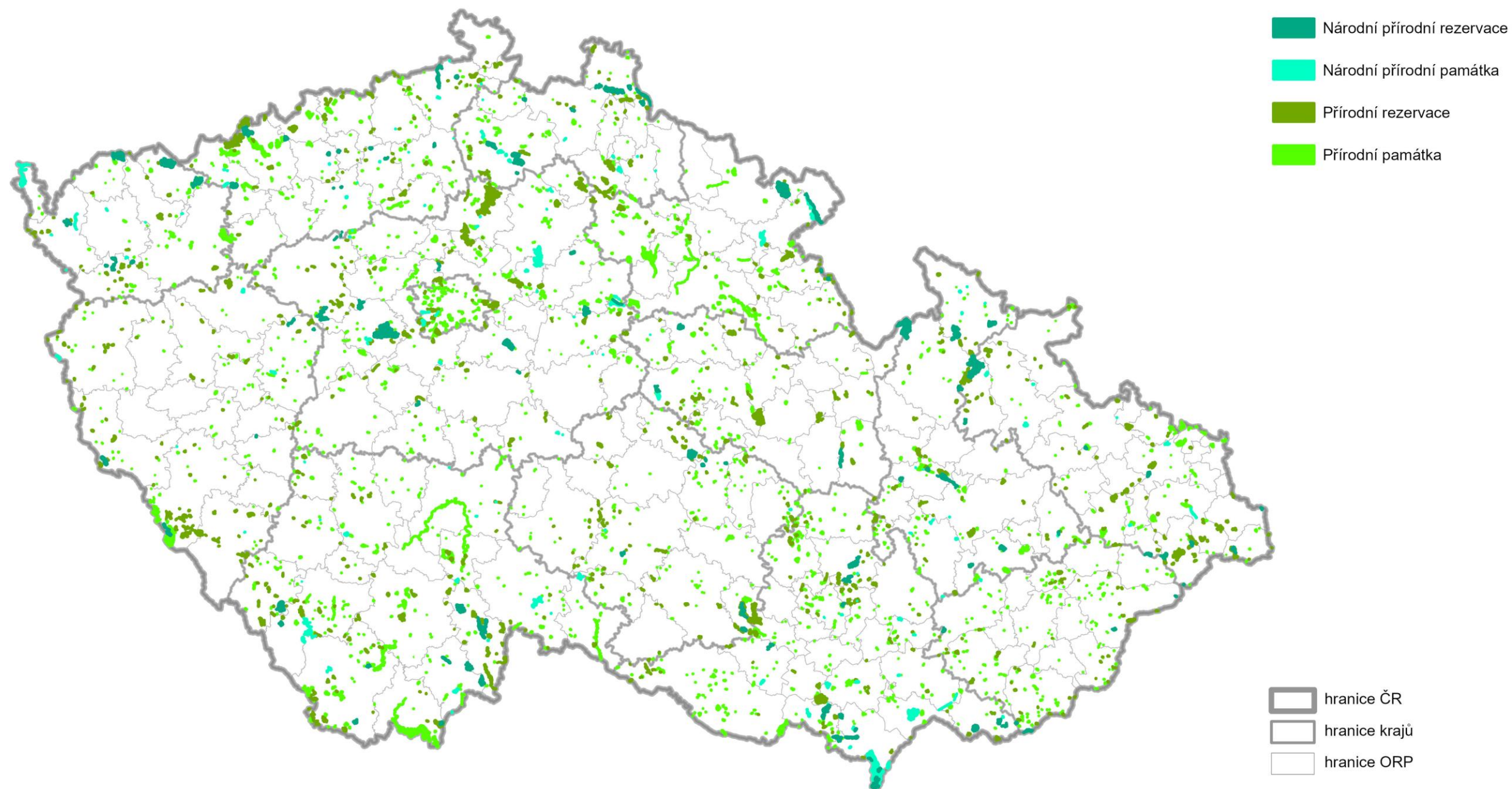
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.2

Podkladová data: © AOPK ČR
Mapový podklad: © ČÚZK, 2025
Zpracování: © ÚÚR, 2025
Stav: 2025

Maloplošná zvláště chráněná území

0 25 50 100 km

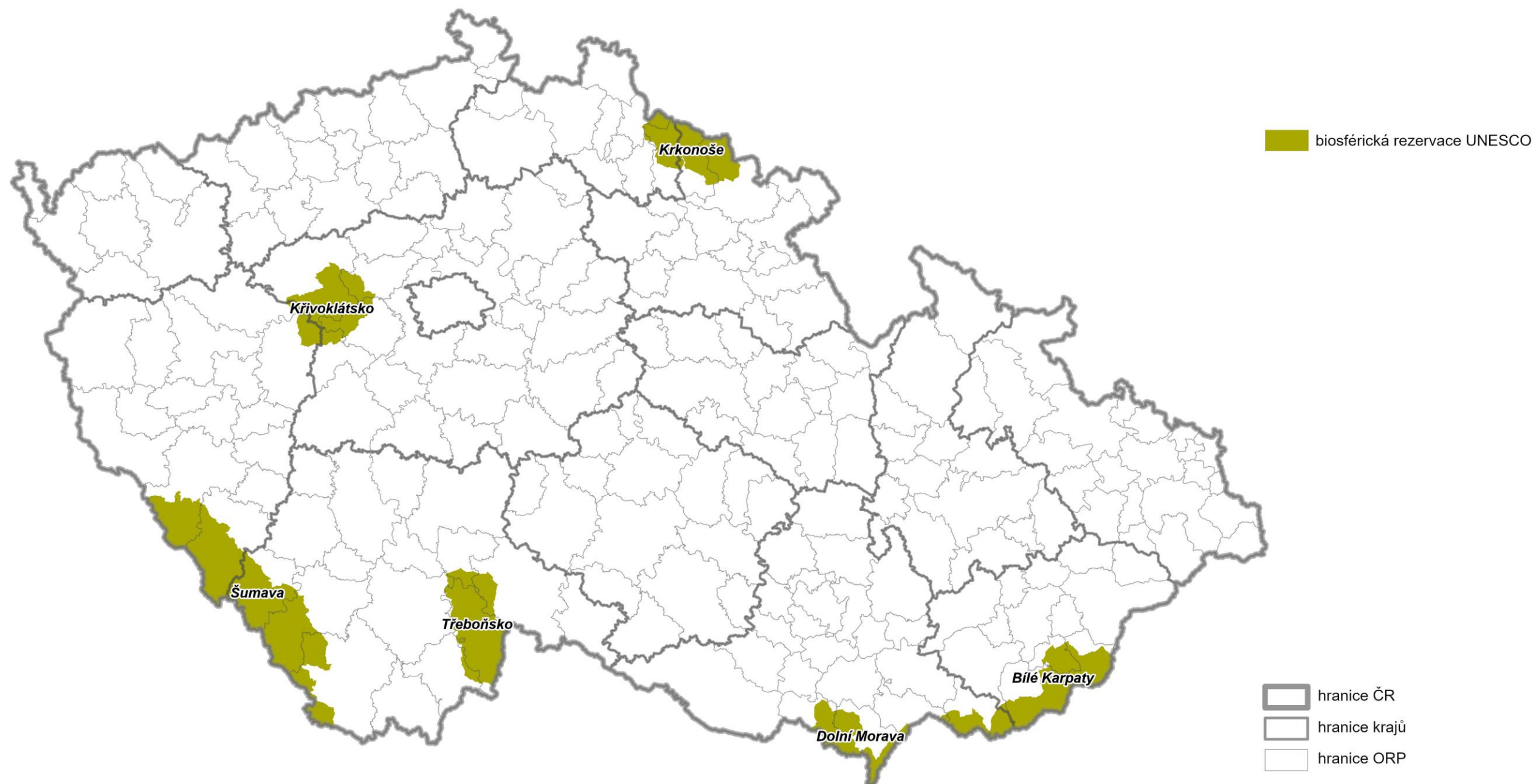
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.3

Podkladová data: © AOPK ČR
Mapový podklad: © ČÚZK, 2025
Zpracování: © ÚÚR, 2025
Stav: 2025

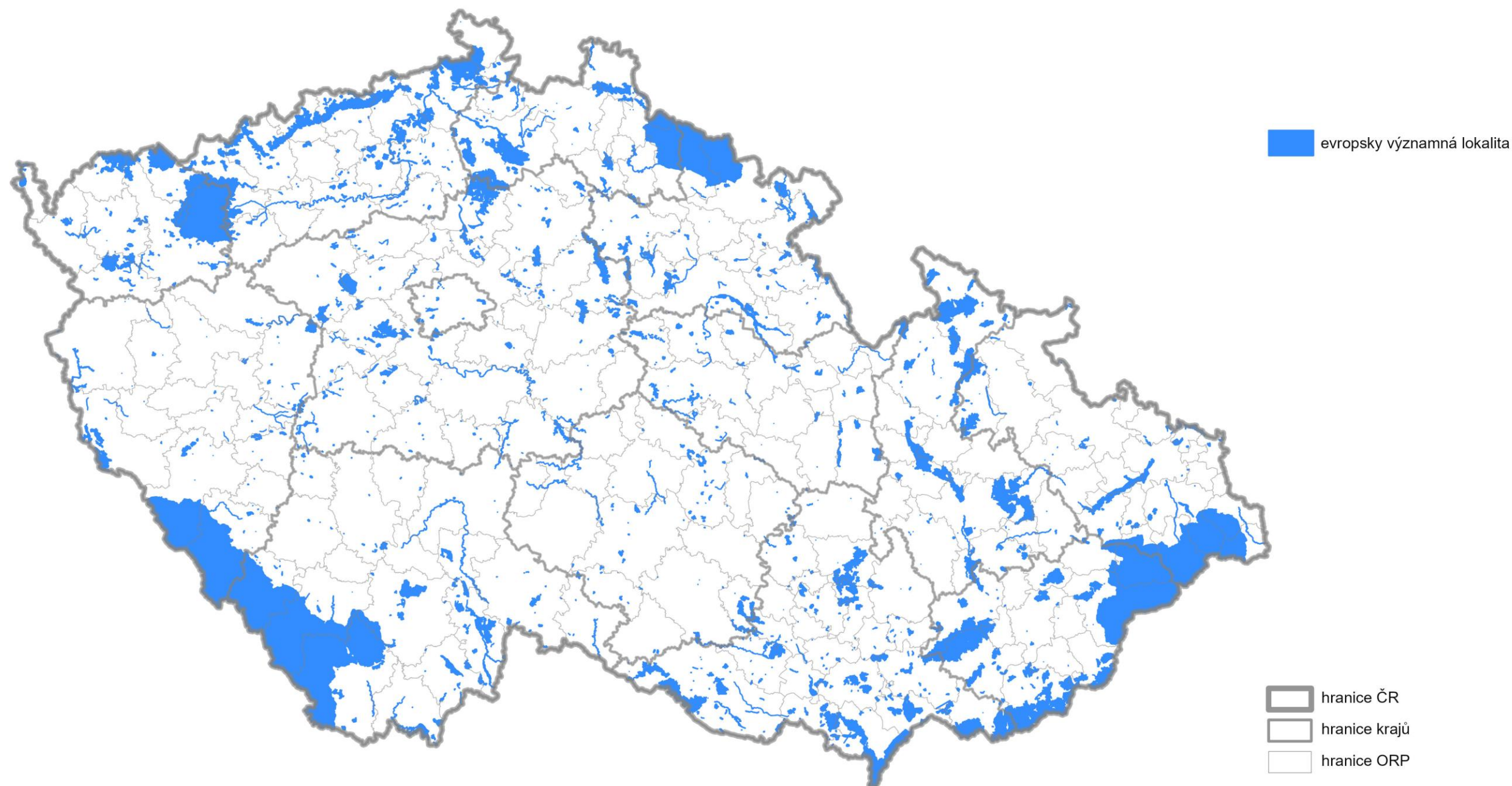
Biosférické rezervace UNESCO

Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.4

Podkladová data: © AOPK ČR
Mapový podklad: © ČÚZK, 2025
Zpracování: © ÚÚR, 2025
Stav: 2025

0 25 50 100 km

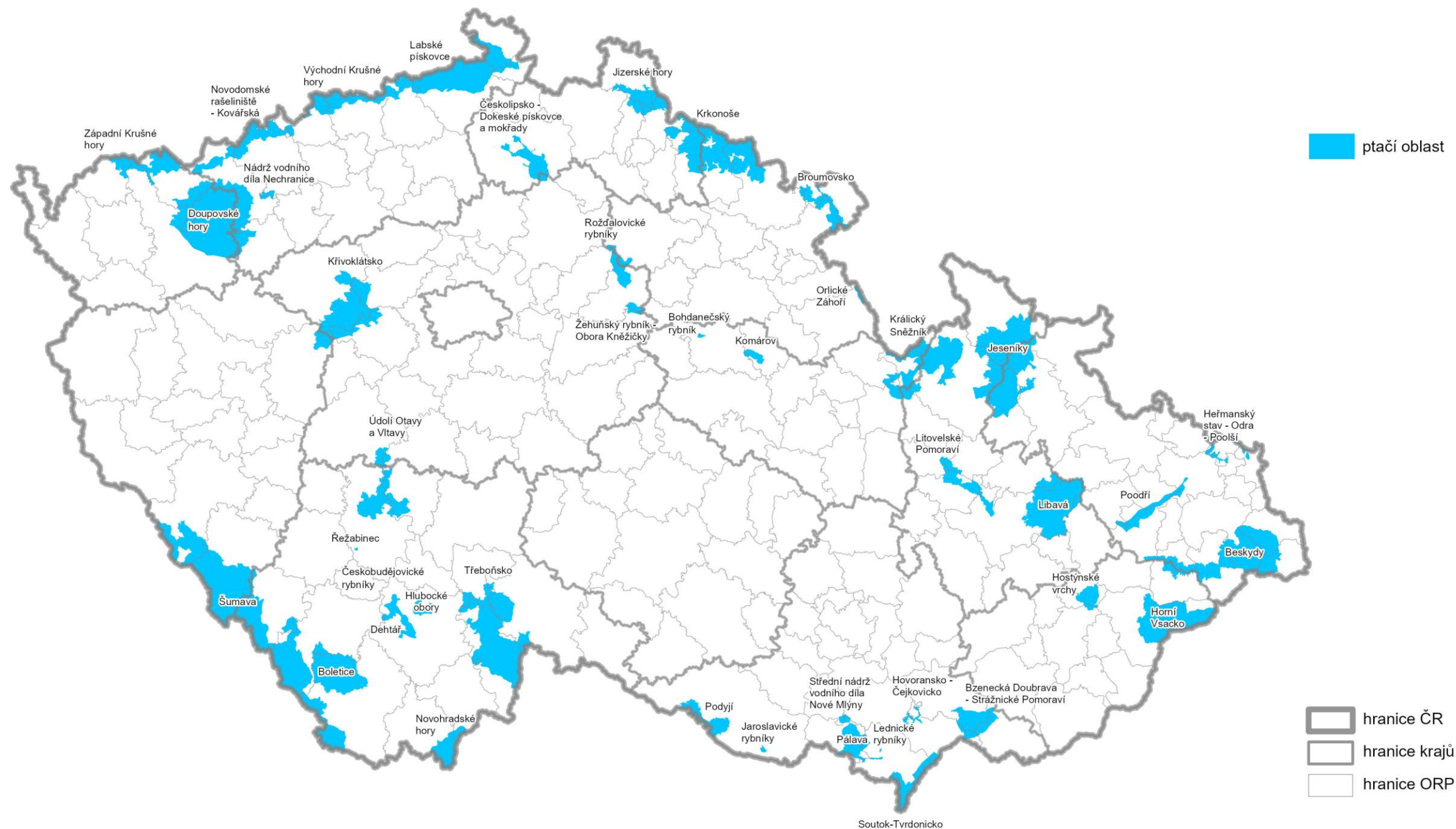
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.5

Podkladová data: © AOPK ČR
Mapový podklad: © ČÚZK, 2025
Zpracování: © ÚÚR, 2025
Stav: 2025

Soustava Natura 2000 – ptačí oblasti

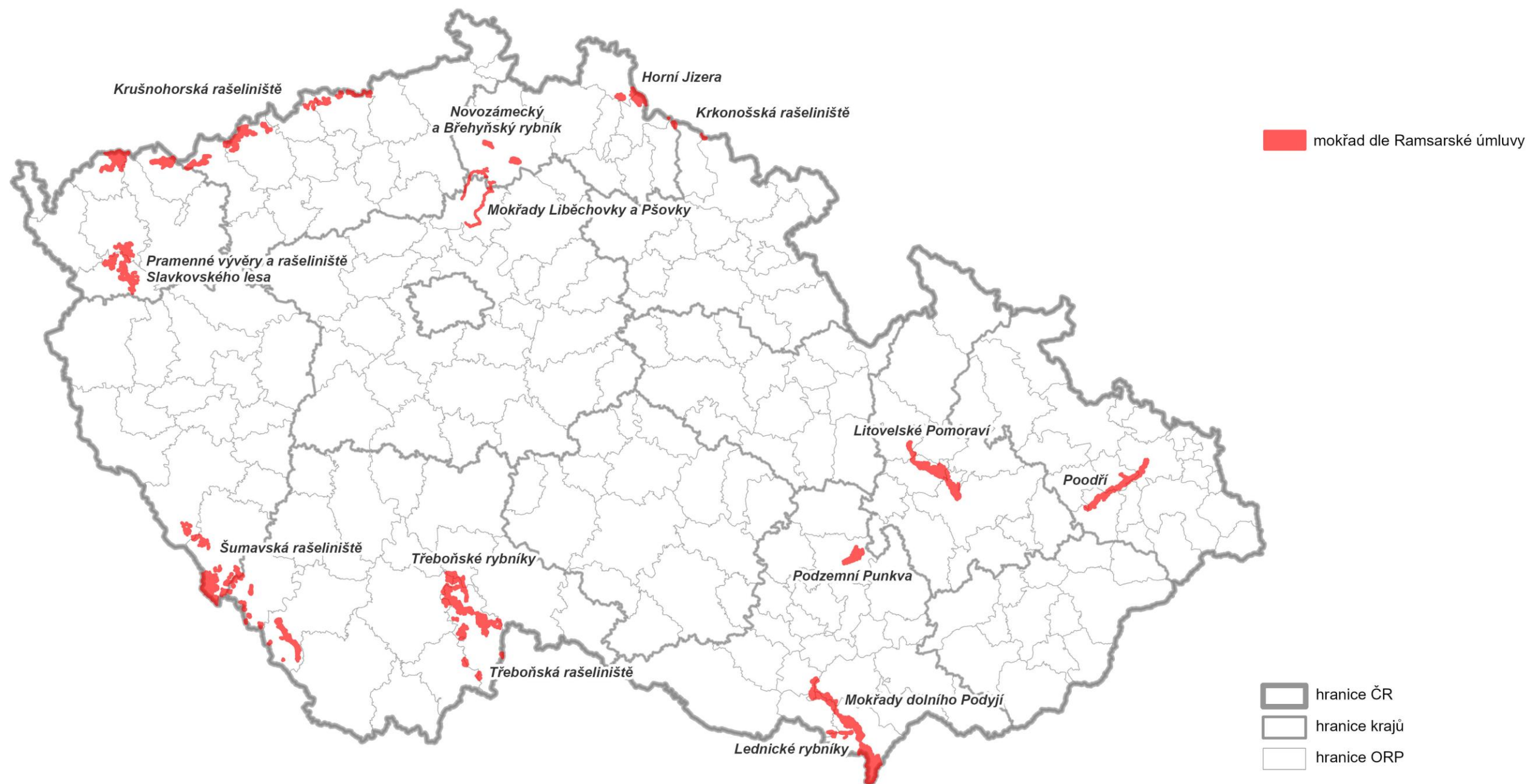
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.6

Podkladová data: © AOPK ČR
Mapový podklad: © ČÚZK, 2025
Zpracování: © ÚÚR, 2025
Stav: 2025

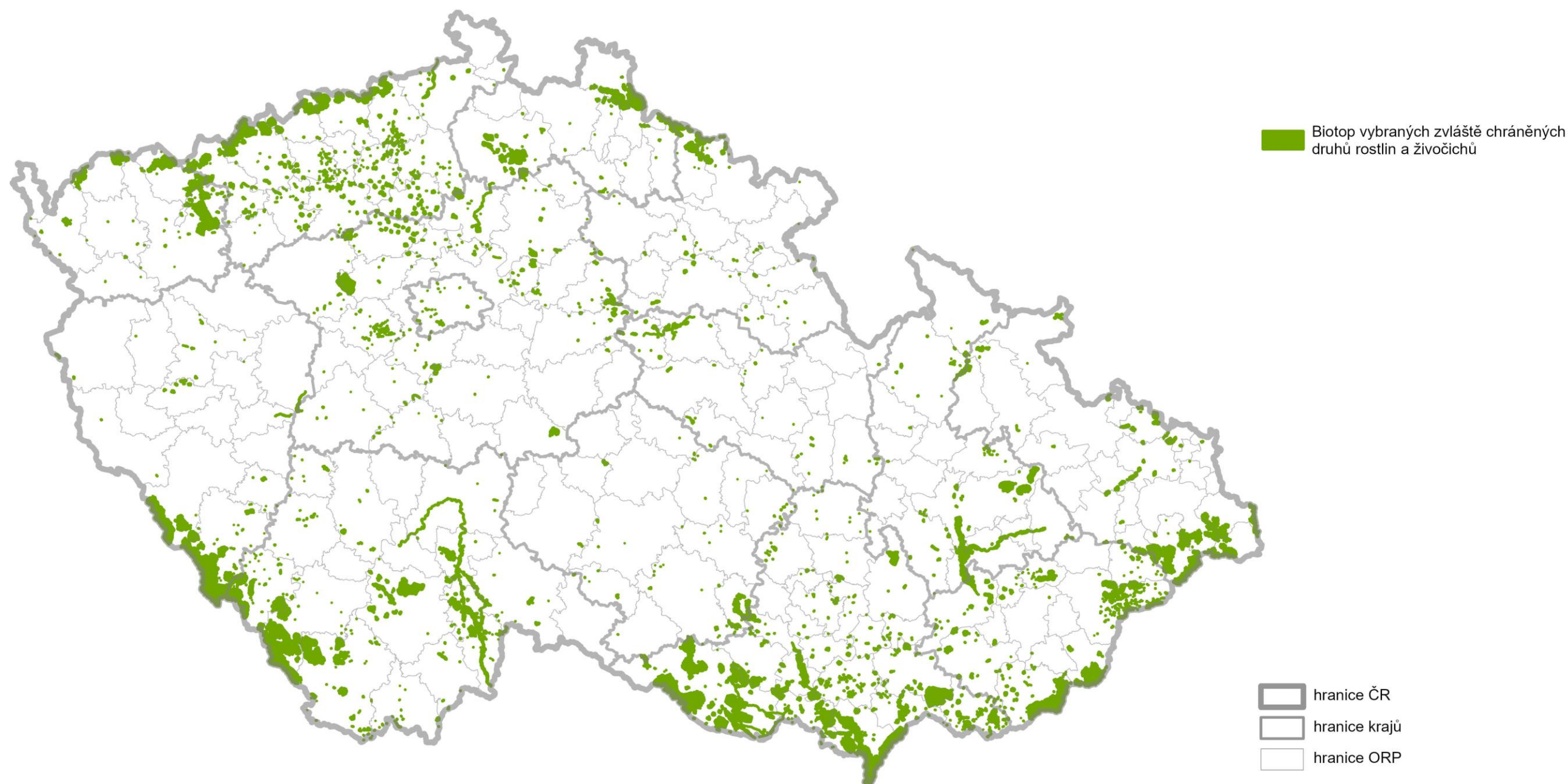
Mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy

Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.7

Podkladová data: © AOPK ČR
Mapový podklad: © ČÚZK, 2025
Zpracování: © ÚÚR, 2025
Stav: 2025

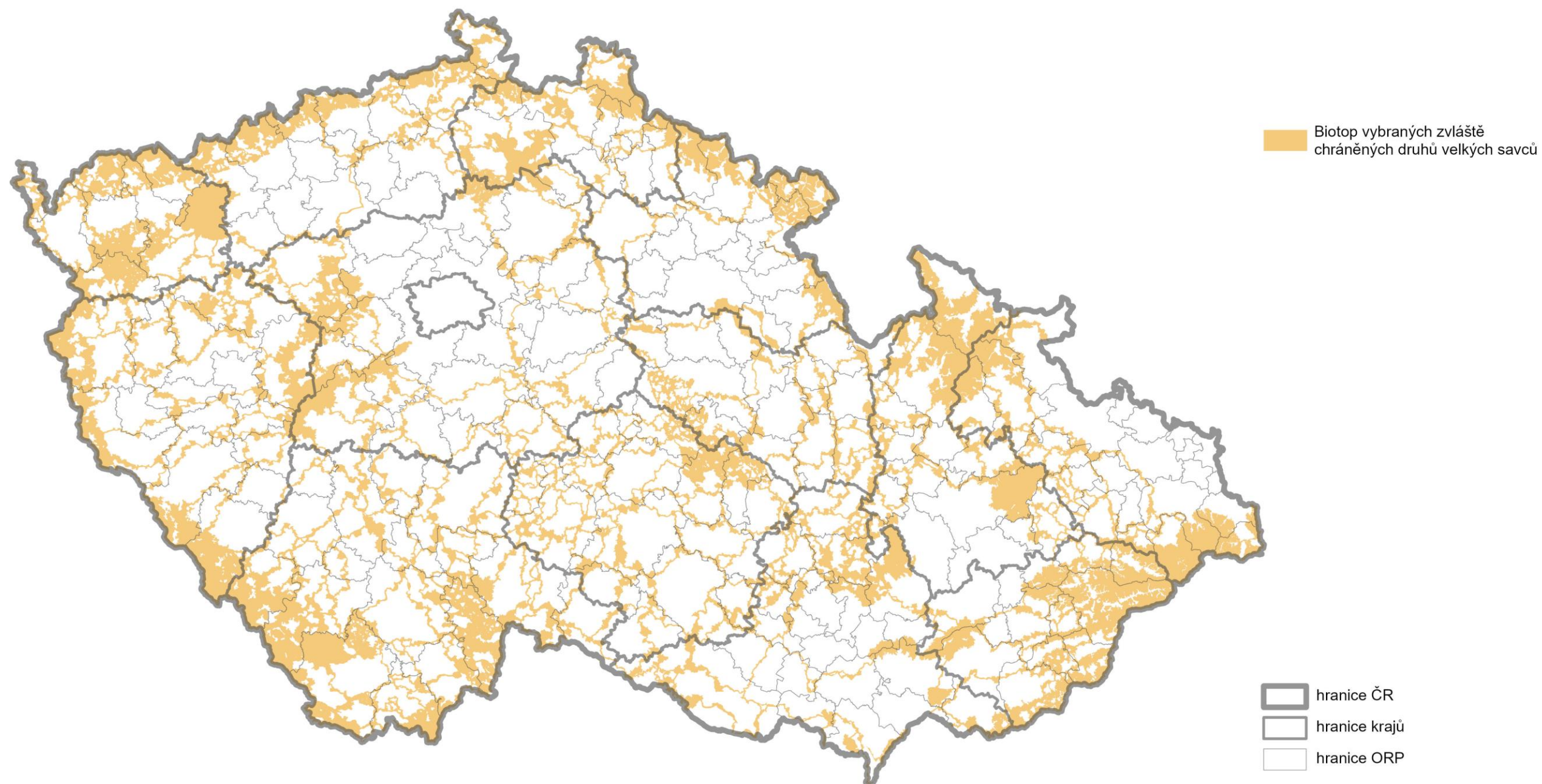
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.8

Podkladová data: © AOPK ČR
Mapový podklad: © ČÚZK, 2025
Zpracování: © ÚÚR, 2025
Stav: 2025

Biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců

Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.9

Podkladová data: © AOPK ČR
Mapový podklad: © ČÚZK, 2025
Zpracování: © ÚÚR, 2025
Stav: 2025